

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Etablering af Statsadvokaten og udvidelse af statslige myndigheders adgang til at møde i retten ved ansatte på myndighedsområdet m.v.)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1298 af 7. november 2025, som ændret ved § 1 i lov nr. 1765 af 29. december 2025 og § 2 i lov nr. 263 af 11. februar 2026, foretages følgende ændringer:

1. I § 119, stk. 3, indsættes efter »domstolene«: »Statsadvokaten,«

2. Efter § 147 i indsættes som nyt afsnit:

»Syvende afsnit. Statsadvokaten

Kapitel 15 d

§ 147 j. Justitsministeren opretter en statsadvokat, som skal varetage civile retssager på vegne af statslige myndigheder samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder.

§ 147 k. Statsadvokaten er uafhængig af justitsministeren i varetagelsen af civile retssager og ydelse af rådgivning efter § 147 j.

§ 147 l. Lov om offentlighed i forvaltningen gælder ikke for den virksomhed, Statsadvokaten udøver i medfør af § 147 j.«

3. I § 170, stk. 1, indsættes efter »patentrådgivere, som er optaget på den liste, der er anført i artikel 134, stk. 1, i den europæiske patentkonvention, «: »ansatte ved Statsadvokaten«.

4. I § 170, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »patentrådgivere som nævnt i stk. 1«: »ansatte ved Statsadvokaten«.

5. I § 170, stk. 2, 2. pkt., indsættes efter »Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad«: »en ansat ved Statsadvokaten og«.

6. I § 260, stk. 1, ændres »stk. 2-10« til: »stk. 2-12«.

7. I § 260, stk. 2, ændres »stk. 3, 5, 6, 7, 9 og 10« til: »stk. 3, 5-9, 11 og 12«.

8. I § 260 indsættes efter stk. 5 som nye stykker:

»Stk. 6. En statslig part kan møde ved en ansat på sit myndighedsområde i retten. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2, og at den ansatte for at møde i landsretten, Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret har opnået møderet efter §§ 133 og 134 eller møder med henblik at opnå en sådan møderet.«

Stk. 7. Ansatte ved Statsadvokaten kan møde for en statslig part i retten. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2. Den ansatte kan under ansættelsen aflægge den i § 133 omtalte prøve i procedure. Derudover kan ansættelsen ved Statsadvokaten medregnes som virksomhed som advokat med møderet for landsret efter § 134, stk. 1, fra det tidspunkt, hvor den ansatte måtte have bestået den i 3. pkt. omtalte prøve i procedure.«.

Stk. 6-11 bliver herefter stk. 8-13.

9. I § 260, stk. 8, der bliver til stk. 10, ændres »stk. 6 og 7« til: »stk. 8 og 9«.

10. I § 267 a, stk. 1, ændres »stk. 2, 3, 6, 7, 9 og 10« til »stk. 2, 3, 6-9, 11 og 12«.

11. I § 316, stk. 1, 2. pkt., ændres »§ 260, stk. 6« til »§ 260, stk. 6-8«.

12. I § 408, stk. 2, 1. og 2. pkt., ændres »§ 260, stk. 6« til »§ 260, stk. 6-8«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2027.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse	
1.	Indledning
2.	Lovforslagets hovedpunkter
2.1.	Etablering af Statsadvokaten
2.1.1.	Gældende ret
2.1.1.1.	Varetagelse af civile retssager og juridiske rådgivningsopgaver
2.1.1.2.	Statsadvokatens organisatoriske placering m.v.
2.1.1.3.	Indsigt i materiale vedrørende retssager og juridisk rådgivning
2.1.2.	Justitsministeriets overvejelser
2.1.3.	Den foreslåede ordning
2.2.	Adgang for Statsadvokatens ansatte til at møde som part i retten på vegne af staten
2.2.1.	Gældende ret
2.2.1.1.	Retsplejelovens regler om advokaters møderetsmonopol
2.2.1.2.	Retsplejelovens regler om rettergangsfuldmægtige
2.2.1.3.	Retsplejelovens regler om god advokatskik
2.2.1.4.	Retsplejelovens regler om advokaters møderet
2.2.2.	Justitsministeriets overvejelser
2.2.3.	Den foreslåede ordning

2.3.	Adgang for Statsadvokatens ansatte til at opnå advokatbeskikkelse m.v.
2.3.1.	Gældende ret
2.3.1.1.	Retsplejelovens regler om beskikkelse som advokat m.v.
2.3.1.2.	Retsplejelovens forbud mod advokatvirksomheds forenelighed med offentlig tjeneste
2.3.2.	Justitsministeriets overvejelser
2.3.3.	Den foreslåede ordning
2.4.	Udvidelse af statslige parter adgang til at møde i retten ved ansatte på sit myndighedsområde
2.4.1.	Gældende ret
2.4.2.	Justitsministeriets overvejelser
2.4.2.1.	Generelle overvejelser
2.4.2.2.	Den omfattede personkreds
2.4.2.3.	Uddannelseskrav
2.4.2.4.	Møderetten
2.4.3.	Den foreslåede ordning
2.5.	Adgang til dækning af sagsomkostninger, herunder udgifter til bistand fra rettergangsfuldmægtige
2.5.1.	Gældende ret
2.5.2.	Justitsministeriets overvejelser
2.5.3.	Den foreslåede ordning
2.6.	Retsplejelovens regler om vidneudelukkelse

2.6.1.	Gældende ret
2.6.2.	Justitsministeriets overvejelser
2.6.3.	Den foreslåede ordning
3.	Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4.	Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
5.	Administrative konsekvenser for borgerne
6.	Klimamæssige konsekvenser
7.	Miljø- og naturmæssige konsekvenser
8.	Forholdet til EU-retten
9.	Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10.	Sammenfattende skema

1. Indledning

Staten har siden 1936 haft en kammeradvokatordning, som indebærer, at staten som udgangspunkt anvender én leverandør af ekstern advokatbistand. Den nuværende kammeradvokatordning hviler på en aftale fra 2014 med ikrafttræden 1. januar 2015 indgået mellem Finansministeriet og det private advokatfirma Poul Schmith/Kammeradvokaten, mens aftalen tidligere er blevet indgået med en advokat fra samme firma, som derved påtog sig hvervet som kammeradvokat.

Det offentlige er i dag den hyppigst optrædende part i den civile retspleje. Staten, kommunerne og regioner fører hvert år som part flere tusinde retssager, hvor Poul Schmith/Kammeradvokaten fører hovedparten af dem, om end visse sager føres af andre advokater. Kammeradvokaten førte således 4.178 retssager i 2024 på vegne af staten, hvor det samlede forbrug af Poul Schmith/Kammeradvokatens ydelser udgjorde 654 millioner kr., jf. Kammeradvokaten – opgørelse over statens forbrug 2024, Økonomistyrelsen, april 2025, side 2-3.

I sommeren 2024 nedsatte den daværende regering (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) Ekspertgruppen om statens indkøb af juridiske advokatydelser, som fik til at opgave at analysere mulighederne for og potentialerne ved hel eller delvis konkurrenceudsættelse af de advokatydelser, der indkøbes gennem kammeradvokat-ordningen.

Ekspertgruppen afrapporterede i december 2024 og anbefalede i den forbindelse bl.a., at staten konkurrenceudsætter en række retsområder ved at sende disse i offentligt udbud, og opretter en uafhængig statslig advokatfunktion med henblik på at løse flere juridiske opgaver internt. I december 2025 varslede Økonomistyrelsen en række ændringer af kammeradvokataftalen over for Poul Schmith/Kammeradvokaten, herunder bl.a. hjemtagelse af en række retsområder.

Ændringerne indebærer bl.a., at staten fremover ophører med at gøre brug af aftalen med Poul Schmith/Kammeradvokaten på en række retsområder for i stedet at løse de pågældende opgaver ved egne ansatte. Hjemtagelse af civile retssager i et større omfang, herunder bl.a. de komplekse og/eller principielle retssager, som behandles ved landsretterne og Højesteret, kræver oprettelse af en særlig myndighed, hvor de ansatte jurister – med henblik på at opbygge den nødvendige proceserfaring og viden i myndigheden – hovedsageligt beskæftiger sig med retssagsførelse.

Lovforslaget har på den baggrund til formål at oprette en offentlig myndighed på Justitsministeriets område, Statsadvokaten. Statsadvokaten får til opgave at varetage civile retssager på vegne af statslige myndigheder samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder. Statsadvokaten skal i den forbindelse – ligesom tilfældet er, når myndigheder i dag indkøber ekstern advokatbistand – arbejde inden for nogle rammer, som sikrer, at den kan fungere som statslige myndigheders juridiske rådgiver og varetage myndighedernes interesser. Statsadvokaten skal således udøve sine funktioner i relation til retssags- og rådgivningsopgaver i fuld uafhængighed af justitsministeren, hvilket indebærer bl.a., at Statsadvokaten ikke vil være underlagt justitsministerens tilsyns- eller instruktionsbeføjelser.

Med oprettelsen af Statsadvokaten, hvis ansatte skal kunne møde i retten som rettergangsfuldmægtige på vegne af staten, indføres en helt ny ordning, hvor opgaven med varetagelse af en række af statens civile retssager og juridisk rådgivning vil kunne løftes internt i staten. Det er forventningen, at dette på sigt vil medføre en markant styrkelse af statens interne juridiske kompetencer.

Lovforslaget indeholder følgende hovedpunkter:

- Justitsministeren opretter en statsadvokat, som får til opgave at varetage civile retssager samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder, og som ved udøvelsen af disse funktioner skal være uafhængig af justitsministeren.
- Ansatte ved Statsadvokaten med en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse får adgang til at møde i retten som rettergangsfuldmægtige på vegne af staten. Møderetten omfatter – udover byretten – landsretten, Sø- og Handelsretten og Højesteret.
- Ansatte ved Statsadvokaten får adgang til at opnå advokatbeskikkelse, idet ansættelsen skal anses for at være praktisk juridisk virksomhed, hvilket udgør et af kravene for at opnå advokatbeskikkelse. Den ansatte skal ved en eventuel opnåelse af advokatbeskikkelse under ansættelsen deponere denne straks.
- Statslige myndigheder får adgang til at møde i retten ved personer med en juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, der er ansat ved myndigheden eller en anden myndighed på det pågældende myndighedsområde. Møderetten omfatter udover byretten landsretten, Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af §

15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret, forudsat at møderetten hertil er opnået efter retsplejeloven før eller under ansættelsen.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Etablering af Statsadvokaten

2.1.1. Gældende ret

2.1.1.1. Varetagelse af civile retssager og juridiske rådgivningsopgaver

Statslige myndigheder skal som udgangspunkt selv – som led i den almindelige opgavevaretagelse – løse juridiske problemstillinger, der hører under den enkelte myndigheds ansvarsområde. Statslige myndigheder kan i den forbindelse søge intern rådgivning fra andre statslige myndigheder med ansvar for tværgående juridiske områder, herunder Justitsministeriet, Rådgivningsenheden – Statens Indkøb, Erhvervsministeriets Statsstøttesekretariat og Statsstøtteudvalg samt Medarbejder- og Kompetencestyrelsen.

Statsligt ansatte kan desuden møde i retten på vegne af myndigheden, hvis de ansatte også udfører andre arbejdsopgaver end retssagsførelse, f.eks. administrativ sagsbehandling, jf. retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4. Statslige myndigheder har også mulighed for at indkøbe ekstern juridisk bistand til rådgivnings- og retssagsopgaver.

Den nuværende kammeradvokataftale ("Kontrakt mellem Finansministeriet og Advokatfirmaet Poul Schmith om levering af juridiske ydelser") blev indgået i 2014 og trådte i kraft den 1. januar 2015. Aftalen har som tidligere aftaler om kammeradvokatordningen ikke været i udbud, idet den blev indgået før udbudslovens ikrafttræden den 1. januar 2016.

De statslige myndigheder omfattet af aftalen er frit stillet i forhold til selv at varetage juridiske opgaver, men hvis staten har behov for ekstern advokatbistand, følger det af aftalen, at Poul Schmith som udgangspunkt skal anvendes. De enkelte myndigheder kan dog i enkeltsager anvende andre advokater end Poul Schmith, når løsningen af den konkrete opgave ikke i særlig grad forudsætter f.eks. indsigt i staten som politisk organisation eller kendskab til statens sagsbehandling inden for et relevant sagsområde. Denne vurdering blev i 2017 overdraget fra Finansministeriet til den myndighed, der indkøber advokatytelser gennem kammeradvokataftalen. Indkøb af ekstern advokatbistand uden om kammeradvokataftalen er omfattet af de udbudsretlige regler.

2.1.1.2. Organisatorisk placering

Den enkelte minister har et parlamentarisk og retligt ansvar for administrationen af lovgivningen inden for den pågældendes ressort. Dette ansvar modsvares af, at ministeren har nogle over-/underordningsbeføjelser i forhold til de myndigheder, som indgår i det statslige administrative hierarki. En minister har således bl.a. mulighed for at føre tilsyn med den underordnede myndighed, udstede generelle og konkrete tjenestebefalinger, ligesom en underordnet myndigheds afgørelser kan indbringes for den overordnede myndighed efter den almindelige retsgrundsætning om administrativ rekurs. Lovgivningsmagten kan afskære en eller flere af de sædvanlige over-/underordningsbeføjelser, herunder f.eks. instruktionsbeføjelsen.

2.1.1.3. Indsigt i materiale vedrørende retssager og juridisk rådgivning

Det følger af offentlighedslovens § 1, at loven finder anvendelse på al virksomhed, der udøves af den offentlige forvaltning. Offentlighedsloven finder således bl.a. anvendelse for statslige myndigheder.

Det følger af offentlighedslovens § 7, at enhver kan forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der er indgået til eller oprettet af en myndighed m.v. som led i administrativ sagsbehandling i forbindelse med dens virksomhed.

Retten til aktindsigt kan begrænses i medfør af reglerne i offentlighedslovens kapitel 4. Det følger således bl.a. af offentlighedslovens § 27, nr. 4, at retten til aktindsigt ikke omfatter brevveksling med sagkyndige til brug i retssager eller ved overvejelse af, om retssager bør føres. Udtrykket ”brevveksling” i § 27, nr. 4, indebærer, at ikke blot selve den sagkyndige udtalelse, men også f.eks. processkrifter og andre dokumenter, som myndighedens advokat sender til myndigheden, kan undtages fra aktindsigt. Det gælder, selvom dokumenterne har været fremlagt i retten eller i øvrigt er gjort tilgængelige for modparten i retssagen, jf. betænkning om offentlighedsloven kap.16, pkt. 4.4.4.

Retten til aktindsigt omfatter uanset bestemmelsen i offentlighedslovens § 27, nr. 4, oplysninger om en sags faktiske grundlag, i det omfang oplysningerne er relevante for sagen, jf. offentlighedslovens § 28, stk. 1, 1. pkt.

Det følger endvidere af offentlighedslovens § 8 om egenacces, at alle har ret til at blive bekendt med oplysninger om personlige forhold, som omtales i

dokumenter hos offentlige myndigheder. Retten til egenaces kan ligesom retten til aktindsigt begrænses i medfør af reglerne i offentlighedslovens kapitel 4. Begrænsningen i offentlighedslovens § 27, nr. 4, finder derfor ligeledes anvendelse for retten til egenaces.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

Det følger af ekspertgruppens rapport om statens indkøb af advokatydelse bl.a., at staten bør hjemtage løsningen af en større del af de juridiske opgaver, som løses ved indkøb af advokatydelse. Dette forudsætter, at staten styrker sine interne juridiske kompetencer.

Det følger desuden af rapporten, at en model herfor kunne være oprettelse af en uafhængig advokatfunktion i staten, der på relevante områder kan fungere som kompetencecenter i forbindelse med statslige institutioners behov for juridisk rådgivning og ved retssagsførelse. Ekspertgruppen henviser i den forbindelse til den norske model, hvor en offentlig myndighed, ”Regeringsadvokaten”, bistår den norske stat med juridisk rådgivning og retssagsførelse.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at hjemtagelse af civile retssager i et større omfang, herunder bl.a. de komplekse og/eller principielle retssager, som behandles ved landsretterne og Højesteret, kræver oprettelse af en særlig myndighed, hvor de ansatte jurister – med henblik på at opbygge den nødvendige proceserfaring og viden i myndigheden – hovedsageligt beskæftiger sig med retssagsførelse og i den forbindelse kan opnå advokatbeskikkelse.

Statsadvokatens ansatte vil være statsligt ansatte embedsmænd og dermed omfattet af det ansvar og de pligter, som gælder for embedsmænd, herunder pligterne beskrevet i Kodex VII – Syv centrale pligter for embedsmænd i centraladministrationen (2025). I relation til den retssagsførelse og juridiske rådgivning, der lægges op til at Statsadvokatens ansatte skal varetage, er det i øvrigt Justitsministeriets vurdering, at det nærmere indhold af Kodex VII bør fortolkes i lyset af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, som bl.a. har til formål at sikre, at retssystemet fungerer smidigt, og at retssager gennemføres med færrest mulige komplikationer. Efter Justitsministeriets opfattelse vil det således være relevant at fortolke pligterne i Kodex VII i lyset af de advokatetiske regler om bl.a. advokatens stilling og forpligtelser (kapitel 2), modtagelse af sager (kapitel 3), interessekonflikter (kapitel 4), fortrolighed (kapitel 5), sagens udførelse (kapitel 9) og særligt om advokaters procesførelse (kapitel 11), når ansatte

ved Statsadvokaten varetager retssagsførelse og juridisk rådgivning i forbindelse hermed. Når ansatte ved Statsadvokaten varetager disse opgaver, vil de nævnte advokatetiske regler efter ministeriets opfattelse naturligt kunne indfortolkes i og ses i sammenhæng med embedsmandspligterne om lovlighed, faglighed, udvikling og samarbejde samt ansvar og ledelse i Kodex VII. På dette punkt vil det foreslåede derfor også indebære, at Statsadvokaten og dens ansatte vil have en række selvstændige pligter overfor retten og modparten efter de advokatetiske regler, f.eks. pligt til ikke foretage unødige retsskridt under sagen, til ikke at rette henvendelse direkte til en modpart, der er repræsenteret af en advokat, m.v. Justitsministeriet lægger i den forbindelse navnlig vægt på, at Statsadvokaten skal føre civile retssager på vegne af statslige myndigheder, herunder bl.a. principielle og/eller komplekse sager for landsretten og Højesteret, hvor borgere er modparter, og hvor hensynet til retssikkerheden tilsiger, at Statsadvokatens ansatte i relevant omfang lever op til de samme etiske standarder og regler, som advokater.

Statsadvokaten bør ressortmæssigt være tilknyttet Justitsministeriet. Det skyldes navnlig, at retsplejelovens regler, herunder også regler om advokater, som hører under Justitsministeriet, vil være rammesættende for en betydelig del af Statsadvokatens arbejde. Derudover er det Justitsministeriets vurdering, at der kan være en række rekrutteringsfordele ved at placere Statsadvokaten på ministeriets område.

Statsadvokaten bør som udgangspunkt indgå i det sædvanlige administrative myndighedshierarki og være underlagt justitsministerens tilsyns- og instruktionsbeføjelser.

Statsadvokaten vil imidlertid skulle udfylde en særlig fællesstatslig rolle og varetage hele statens interesser, idet myndigheden får til opgave at yde rådgivning til og føre retssager for en række forskellige statslige myndigheder, herunder også inden for områder, som ikke hører under Justitsministeriets ressort, og i forbindelse med sager, som justitsministeren ikke er ansvarlig for.

På den baggrund finder Justitsministeriet, at Statsadvokaten skal være uafhængig i forbindelse med Statsadvokatens varetagelse af civile retssager på vegne af statslige myndigheder, og når myndigheden yder juridisk rådgivning til statslige myndigheder. Det er Justitsministeriets opfattelse, at uafhængigheden alene bør knytte sig til Statsadvokatens juridiske vurderinger, udformning af processkrifter, processuelle beslutninger og

lignende, men at Statsadvokaten i øvrigt vil kunne pålægges f.eks. at påtage sig en retssags- eller rådgivningsopgave for en statslig myndighed.

Det er Justitsministeriets vurdering, at Statsadvokaten – ligesom en ekstern privat advokat – som udgangspunkt vil skulle følge den opdragsgivende myndigheds instrukser, når der skal træffes beslutninger i relation til rådgivning og retssager, f.eks. hvilken påstand der skal nedlægges, hvilke anbringender der skal fremføres, eller om en sag skal hæves. Dette forudsætter efter Justitsministeriets opfattelse, at den opdragsgivende myndigheds instruks kan gennemføres inden for de rammer, der gælder for Statsadvokatens ansatte, herunder Kodex VII fortolket i lyset af de relevante advokatetiske regler. Det vil bl.a. indebære, at Statsadvokaten alene skal følge den opdragsgivende myndigheds instruks, såfremt instruksen er lovlig og saglig, og at Statsadvokaten skal foretage en selvstændig vurdering heraf samt oplyse og rådgive den opdragsgivende myndighed om de eventuelle konsekvenser, som er forbundet med myndighedens instruks. Statsadvokaten vil således kunne og skulle nægte at følge en statslig myndigheds instruks om f.eks. at foretage et processuelt skridt, som er i strid med retsplejeloven. Det bemærkes i den forbindelse, at de ansatte hos den opdragsgivende myndighed også vil skulle leve op til bl.a. forpligtelserne i Kodex VII.

Statsadvokaten vil få til opgave at varetage civile retssager på vegne af statslige myndigheder og yde rådgivning til statslige myndigheder om juridiske spørgsmål. Statsadvokaten vil f.eks. skulle rådgive statslige myndigheder om juridiske tvivlsspørgsmål og overvejelser i forbindelse med en retssag og i den forbindelse – ligesom en ekstern privat advokat – være den pågældende myndigheds fortrolige rådgiver.

Det er efter Justitsministeriets opfattelse en afgørende forudsætning for Statsadvokatens virke, at Statsadvokaten skal kunne udarbejde materiale til brug for varetagelsen af sine opgaver i relation til retssager og juridisk rådgivning, uden at andre gennem aktindsigtsanmodninger efter offentlighedsloven skal have adgang til at gøre sig bekendt hermed. Hensynet tager særligt sigte på, at f.eks. modparten i en retssag, ikke skal kunne gøre sig bekendt med det fortrolige rum for interne juridiske vurderinger, strategiske overvejelser og den øvrige forberedelse af en sag hos Statsadvokaten gennem reglerne i offentlighedsloven. Det bemærkes i den forbindelse, at offentlighedsloven ikke gælder for private advokatfirmaer, herunder når disse bistår offentlige myndigheder, og at der dermed ikke kan søges om aktindsigt i f.eks. dokumenter vedrørende

rådgivnings- eller retssager ved et privat advokatfirma. Det bemærkes endvidere, at den korrespondance og juridiske rådgivning m.v., som Statsadvokaten måtte udveksle med statslige myndigheder, som altovervejende hovedregel vil kunne undtages fra aktindsigt hos den opdragsgivende myndighed efter offentlighedslovens § 27, nr. 4, hvorefter retten til aktindsigt ikke omfatter brevveksling med sagkyndige til brug i retssager eller ved overvejelse af, om retssag bør føres. Ekstraheringspligten i offentlighedslovens § 28, stk. 1, 1. pkt., indebærer samtidig, at der uanset undtagelsen i lovens § 27, nr. 4, er ret til aktindsigt i oplysninger om en sags faktiske grundlag i det pågældende materiale. Den foreslåede ordning ændrer ikke på, at der fortsat vil kunne søges aktindsigt hos den offentlige myndighed, som modtager bistand fra Statsadvokaten. Dette materiale vil ligeledes være omfattet af offentlighedslovens § 27, nr. 4, og § 28, stk. 1, 1. pkt.

Det ville efter Justitsministeriets opfattelse være uhensigtsmæssigt, hvis statslige myndigheder – alene fordi retssags- og rådgivningsopgaverne efter forslaget skal håndteres af Statsadvokaten fremfor af et privat advokatfirma – skulle stilles i en ringere position i f.eks. en retssag, fordi modparten ville kunne få indsigt i Statsadvokatens interne sager, dokumenter m.v., som Statsadvokaten har oprettet som følge af en retssags- eller rådgivningsopgave, og som ikke er udvekslet med den opdragsgivende myndighed.

Det er på den baggrund Justitsministeriets vurdering, at offentligheden ikke bør have adgang til aktindsigt i Statsadvokatens sager om retssager og rådgivning.

Justitsministeriet bemærker, at ovenstående hensyn alene gør sig gældende for Statsadvokatens sager om retssager og rådgivning, hvorfor offentlighedsloven fortsat bør finde anvendelse for Statsadvokatens sager om administrative forhold herunder, personalesager vedrørende ansatte hos Statsadvokaten, statistikker over antal af retssager og sager om Statsadvokatens budgetter og regnskab

2.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at Statsadvokaten fremover kan varetage civile retssager på vegne af statslige myndigheder samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder.

Den foreslåede ordning indebærer, at Statsadvokaten som udgangspunkt skal varetage forberedelsen og hovedforhandlingen af civile retssager, hvor en statslig myndighed er sagsøgt eller sagsøger. Dette gælder dog ikke sager, der er omfattet af et konkurrenceudsat område, sager der er hjemtaget til den enkelte statslige myndighed, sager der er omfattet af den reviderede aftale med Poul Schmidth, sager som den statslige myndighed i øvrigt fører ved egne ansatte, og sager som Statsadvokaten f.eks. af ressource- eller kompetencemæssige grunde ikke har mulighed for at påtage sig. Inden for den foreslåede ordning vil Statsadvokaten kunne varetage udvalgte civile retssager, ligesom Statsadvokaten i takt med opbygningen af viden og kompetencer vil kunne varetage en større sagsportefølje.

Den foreslåede ordning indebærer desuden, at Statsadvokaten i visse tilfælde vil skulle yde juridisk rådgivning til statslige myndigheder. Der vil navnlig være tale om rådgivning i relation til retssager.

Uden for de tilfælde, hvor en rådgivningssag utvivlsomt har tilknytning til en retssag, forudsættes det, at statslige myndigheder forud for inddragelse af Statsadvokaten som udgangspunkt skal søge rådgivning hos den eller de relevante statslige myndigheder, som har ansvaret for det retsområde eller den regulering, rådgivningen drejer sig om. Det betyder, at rådgivningssager vedrørende f.eks. stats- og forvaltningsret eller statsstøtte skal søges løst med bistand fra henholdsvis Justitsministeriets Lovafdeling og Erhvervsministeriets Statsstøttesekretariat, inden Statsadvokaten inddrages. Oprettelsen af Statsadvokaten ændrer således ikke på det udgangspunkt, som gælder i dag, om, at grundlæggende spørgsmål om offentlig regulering, herunder bl.a. lovfortolkning og hjemmelsspørgsmål, skal søges løst internt i myndigheden, evt. under inddragelse af Justitsministeriet eller andre myndigheder med ansvar for tværgående juridiske discipliner. Det samme gælder tilbagevendende sagstyper, som udgør en del af statslige myndigheders kerneopgaver, herunder bl.a. lov- og forskriftsforberedende arbejde, ministerbetjening samt udarbejdelse af afgørelser i f.eks. konkrete aktindsigtssager.

Det forudsættes i den forbindelse, at Statsadvokaten som det klare udgangspunkt ikke skal varetage konkret sagsbehandling på vegne af statslige myndigheder, f.eks. bidrage til bekæmpelse af sagspukler.

Statsadvokaten skal varetage rådgivnings- og retssagsopgaver efter anmodning fra en statslig myndighed. Under iagttagelse af de relevante advokatetiske regler skal Statsadvokaten – ligesom en ekstern advokat –

fremføre myndighedens synspunkter i retten og i øvrigt varetage myndighedens interesser, mens det er den enkelte myndighed, der, som part i sagen, bærer procesrisikoen, herunder bl.a. betaler sagens omkostninger, eventuel erstatning til modparten mv.

Det foreslås, at Justitsministeren opretter Statsadvokaten, hvilket indebærer, at Statsadvokaten kommer til at indgå i det almindelige administrative myndighedshierarki på Justitsministeriets område og dermed som udgangspunkt vil være underlagt justitsministerens tilsyns- og instruktionsbeføjelse. Justitsministeren vil således bl.a. kunne pålægge Statsadvokaten at håndtere en retssag eller rådgivningssag for ministeriet eller en anden statslig myndighed.

Det foreslås imidlertid, at Statsadvokaten skal være uafhængig i forbindelse med varetagelse af civile retssager for statslige myndigheder. Det kan eksempelvis være, når Statsadvokaten og den opdragsgivende myndighed beslutter, hvilke påstande der skal nedlægges i en konkret retssag, hvilke anbringender der skal gøres gældende, eller om en sag skal f.eks. hæves eller ankes. Det gælder også, selvom retssagen måtte vedrøre lovgivning, som hører under Justitsministeriets ressort. Det foreslås endvidere, at Statsadvokaten skal være uafhængig, når Statsadvokaten rådgiver statslige myndigheder.

Når Statsadvokaten varetager retssager på vegne af andre statslige myndigheder end Justitsministeriet og ministeriets underliggende myndigheder, er det den enkelte opdragsgivende statslige myndighed, som håndterer dialogen med Statsadvokaten og i øvrigt træffer den endelige beslutning i forhold til, om en sag skal forliges, føres ved domstolene eller ankes, og hvordan. Dialogen mellem den opdragsgivende statslige myndighed og Statsadvokaten sker uafhængigt af Justitsministeriet, som således f.eks. ikke vil skulle godkende Statsadvokatens processkrifter, udkast til procedure, vurderinger og lignende i sagen.

Den enkelte opdragsgivende statslige myndighed kan imidlertid – ligesom tilfældet er i dag, når en statslig myndighed indkøber ekstern advokatbistand – anmode andre relevante myndigheder, herunder bl.a. Justitsministeriet, om bemærkninger til Statsadvokatens processkrifter mv., hvis det vurderes relevant, f.eks. fordi retssagen berører lovgivning inden for det pågældende ministeriums ressortområde. På samme måde vil den opdragsgivende myndighed kunne inddrage Udenrigsministeriet, hvis retssagen vurderes at indeholde udenrigspolitiske aspekter.

Der lægges op til, at uafhængigheden alene skal knytte sig til Statsadvokatens juridiske vurderinger, udformning af processkrifter, processuelle beslutninger og lignende. Det indebærer, at Justitsministeriet i disse tilfælde ikke kan give instruktioner eller føre tilsyn med Statsadvokaten.

Der lægges desuden op til, at Statsadvokaten skal følge den opdragsgivende myndigheds instrukser, når der skal træffes beslutninger i relation til rådgivning og retssager, f.eks. hvilken påstand der skal nedlægges, hvilke anbringender der skal fremføres, eller om en sag skal f.eks. hæves eller ankes. Det forudsættes i den forbindelse, at den opdragsgivende myndigheds instruks kan gennemføres inden for de rammer, der gælder for Statsadvokatens ansatte, herunder Kodex VII og de relevante advokatetiske regler. Det vil bl.a. indebære, at Statsadvokaten alene skal følge den opdragsgivende myndigheds instruks, såfremt instruksen er lovlig og saglig, og at Statsadvokaten skal foretage en selvstændig vurdering heraf, samt oplyse og rådgive den opdragsgivende myndighed om de eventuelle konsekvenser, som er forbundet med myndighedens instruks. Statsadvokaten vil således f.eks. kunne og skulle nægte at følge en statslig myndigheds instruks om at foretage et processuelt skridt, som er i strid med retsplejeloven, eller hvor det er åbenbart, at myndighedens krav mod en borger eller virksomhed er grundløst. Statsadvokaten vil omvendt skulle følge instruksen fra den opdragsgivende myndighed, medmindre dette vil være i strid med de krav, Statsadvokatens ansatte som ansatte i en offentlig myndighed skal leve op til, herunder kravene om lovlighed og saglighed i Kodex VII. Det bemærkes i den forbindelse, at de ansatte hos den opdragsgivende myndighed også vil skulle leve op til bl.a. forpligtelserne i Kodex VII.

Det foreslås, at lov om offentlighed i forvaltningen ikke finder anvendelse på Statsadvokatens virksomhed udøvet i medfør af § 147 j.

Forslaget skal på dette punkt ses i lyset af, at det efter Justitsministeriets opfattelse er en afgørende forudsætning for Statsadvokatens virke, at Statsadvokaten skal kunne udarbejde materiale til brug for varetagelsen af sine opgaver i relation til retssager og juridisk rådgivning, uden at andre gennem aktindsigtsanmodninger efter offentlighedsloven skal have adgang til at gøre sig bekendt hermed. Hensynet tager særligt sigte på, at f.eks. modparten i en retssag ikke skal kunne gøre sig bekendt med interne juridiske vurderinger, strategiske overvejelser og den øvrige forberedelse af en sag hos Statsadvokaten gennem reglerne i offentlighedsloven. Det

bemærkes i den forbindelse, at offentlighedsloven ikke gælder for private advokatfirmaer, herunder når disse bistår offentlige myndigheder, og at der dermed ikke kan søges om aktindsigt i f.eks. dokumenter vedrørende rådgivnings- eller retssager ved et privat advokatfirma.

Den foreslåede ordning vil omfatte alle sager, som Statsadvokaten varetager efter § 147 j.

Ordningen vil endvidere indebære, at alle dokumenter og andet materiale, som statsadvokaten udarbejder, modtager eller på anden måde behandler i forbindelse med varetagelsen af retssags- og rådgivningssager efter § 147 j, undtages offentlighedslovens regler. Dette medfører, at offentligheden ikke vil kunne få kendskab til materiale omfattet af bestemmelsen gennem reglerne om aktindsigt i offentlighedsloven.

Den foreslåede ordning ændrer ikke på, at der fortsat vil kunne søges aktindsigt hos den offentlige myndighed, som modtager bistand fra Statsadvokaten. Dette materiale vil ligeledes være omfattet af offentlighedslovens § 27, nr. 4, og § 28, stk. 1, 1. pkt.

Den foreslåede ordning skal således ses som et supplement til den beskyttelse, der allerede findes i offentlighedslovens § 27, nr. 4, men som kun gælder dokumenter udvekslet med en opdragsgivende myndighed.

Den foreslåede ordning vil ikke omfatte øvrige dokumenter, som Statsadvokaten behandler på andet grundlag end den foreslåede § 147 j. Det medfører, at f.eks. Statsadvokatens lønoplysninger, personalesager, statistikker over antal af retssager mv. ikke vil være omfattet af den foreslåede generelle undtagelse fra offentlighedsloven. Der kan derfor søges om aktindsigt efter reglerne i offentlighedsloven i disse dokumenter.

Det forudsættes, at når Statsadvokaten modtager en aktindsigtsanmodning i materiale vedrørende den virksomhed, Statsadvokaten udfører efter den foreslåede § 147 j, skal Statsadvokaten afvise anmodningen allerede af den grund, at anmodningen omhandler retssags- eller rådgivningssager, som Statsadvokaten håndterer efter den foreslåede § 147 j.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

2.2. Adgang for Statsadvokatens ansatte til at møde som part i retten på vegne af staten

2.2.1. Gældende ret

2.2.1.1. Retsplejelovens regler om advokaters møderetsmonopol

Udgangspunktet er, at advokater efter retsplejelovens § 131 er eneberettigede til at udføre retssager for andre, jf. dog retsplejelovens § 136 (om en advokats muligheder for at give møde ved en anden advokat eller ved en advokatfuldmægtig), § 260 (om rettergangsfuldmægtige) og § 730 (om forsvarere i straffesager).

Spørgsmålet om advokaternes møderetsmonopol blev berørt i forbindelse med lov nr. 520 af 6. juni 2007 om ændring af retsplejeloven (revision af regler om advokaters virksomhed). Forslaget til loven byggede på Advokatudvalgets betænkning nr. 1479/2006 om retsplejelovens regler om advokater.

I bemærkningerne til lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, der nyaffattede retsplejelovens § 260, gennemgås gældende ret for advokaters møderetsmonopol og de bagvedliggende hensyn. Her anføres det, at retsplejelovens forarbejder ikke indeholder nogen nærmere angivelse af, hvilke hensyn advokaters møderetsmonopol hviler på, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5454.

Det anføres samtidig bl.a., at reglerne om advokaters møderetsmonopol er til for at sikre, at parterne får bistand under en retssag fra personer, som er uafhængige og kyndige, og som har en særlig viden om retssystemet.

Det anføres derudover, at advokaters møderetsmonopol endvidere må antages at hvile på et hensyn til domstolene, eftersom domstolene ud fra det overordnede mål om en hurtig og korrekt behandling af tvister har en væsentlig interesse i, at alle aktører i en retssag formår at bidrage aktivt til en effektivisering og koncentration af processen, herunder sikre at denne ikke forlænges unødigt.

Endelig antages det, at møderetsmonopolet hviler på mere overordnede samfundsmæssige hensyn, hvor domstolene er den sidste adgang til konfliktløsning i sager, parterne ikke har formået at løse på anden vis, og dette konfliktløsningsforum vil altid for én af parterne indebære et element af tvang. Domstolene er endvidere med til at fastlægge gældende ret, og det kan anføres, at et retssamfund i den henseende har en forpligtelse til at sikre et velfungerende domstolsvæsen, hvor alle involverede besidder et højt fagligt niveau.

Der henvises til pkt. 7.1.4 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5454-5455.

2.2.1.2. Retsplejelovens regler om rettergangsfuldmægtige

Retsplejelovens kapitel 25 regulerer, hvem der kan repræsentere en part i en civil retssag (rettergangsfuldmægtige).

I medfør af retsplejelovens § 260, stk. 1, kan en part lade en anden møde for sig i retten efter reglerne i stk. 2-10 om rettergangsfuldmægtige.

Det følger af retsplejelovens § 260, stk. 2, at advokater er eneberettigede til at møde i retten som fuldmægtige for parterne, medmindre andet følger af stk. 3, 5, 6, 7, 9 og 10.

Efter retsplejelovens § 260, stk. 3, kan der dog mødes for en part i retten ved personer, der 1) er værgemål for en part, der er umyndig, under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7, 2) er beslægtet eller besvogret med en part i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn eller er partens ægtefælle, adoptiv- eller plejeforælder, adoptiv- eller plejebarn, 3) hører til samme husstand som parten eller 4) er ansat hos parten for et tidsrum, der ikke er kortere end 1 måned, og – når parten ikke selv er advokat – ikke med det særlige formål at møde i retten.

Undtagelsen til advokaters møderetsmonopol i § 260, stk. 3, nr. 4, giver bl.a. adgang til, at offentligt ansatte, som er ansat af parten for et tidsrum, der ikke er kortere end 1 måned, og som ikke er ansat med det særlige formål at møde i retten, kan være partsrepræsentant for sin arbejdsgiver i retten, jf. eksempelvis Veste Landsrets kendelse af 6. maj 2022 i kære 8. afd. BS-5667/2022-VLR, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2022, s. 3115 ff.

Som det fremgår af pkt. 2.1.2.1 i lovforslag nr. L 74 som fremsat den 24. oktober 2018, jf. Folketingstidende 2018-19 (1. samling), tillæg A, L 74 som fremsat, side 5, har retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4 – på nær sproglige opdateringer – eksisteret uændret siden retsplejelovens gennemførelse i 1916. Forarbejderne til bestemmelsen rummer ikke væsentlige bidrag til forståelsen af baggrunden for betingelserne om henholdsvis ansættelsens varighed (mindst 1 måned) og ansættelsens formål (ikke med det særlige formål at møde i retten).

Offentlige myndigheder skal overholde bl.a. god forvaltningsskik. God forvaltningsskik er normer og principper for, hvordan myndighederne bør optræde i forhold til borgerne. Det betyder generelt, at myndighederne bl.a. skal optræde venligt og hensynsfuldt og på en måde, der styrker tilliden til den offentlige forvaltning. God forvaltningsskik kan ligeledes have betydning ved bedømmelsen af myndighedernes sagsbehandling. God forvaltningsskik indebærer således bl.a., at sager i den offentlige forvaltning skal behandles inden for rimelig tid og ikke må trække unødigt ud. Samtidig skal sagsbehandlingens kvalitet være forsvarlig. Offentlige myndigheder skal sikre, at de ansatte i myndigheden repræsenterer myndigheden i retten, jf. retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, på en måde, som er i overensstemmelse hermed. Folketingets Ombudsmand påser, at myndigheder overholder god forvaltningsskik, og kan udtale kritik, såfremt det ikke er tilfældet.

Efter retsplejelovens § 260, stk. 5, kan en part i sager om inddrivelse af forfaldne pengekrav efter reglerne i kapitel 44 a (den forenkede inkassoproces), i sager i den forenkede proces efter reglerne i kapitel 39 (småsagsprocessen) samt under udlægsforretninger i fogedretten møde i retten ved andre end de personer, der er nævnt i stk. 2 og 3.

Der gælder ikke krav til uddannelse eller møderet for landsret, Sø- og Handelsretten og Højesteret i forhold til rettergangsfuldmægtige omfattet af retsplejelovens § 260, stk. 3 og 5.

Det følger af retsplejelovens § 260, stk. 6, at justitsministeren kan tillade ansatte i foreninger, interesseorganisationer og lign., der virker som partsrepræsentanter i det arbejdsretlige system, at møde for en part i byretten i retssager vedrørende løn- og ansættelsesforhold, som foreningerne, interesseorganisationerne og lign. som mandatar udfører for deres medlemmer inden for foreningens interesseområde. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2 (om prøvetid for juridiske kandidater fra andre EU- eller EØS-lande m.v.). Kompetencen er delegeret til Civilstyrelsen i henhold til pkt. 2, litra f, i cirkulæreskrivelse nr. 11201 af 8. december 2015 om overførsel til Civilstyrelsen af kompetence til at træffe afgørelser i konkrete sager på advokatområdet.

Det følger af bemærkningerne i lovforslaget, der indførte retsplejelovens § 260, stk. 6, at bestemmelsen giver jurister, der virker som partsrepræsentanter i det arbejdsretlige system, adgang til at repræsentere organisationens medlemmer i byretssager inden for organisationens

interesseområde. Det arbejdsretlige system omfatter navnlig Arbejdsretten, faglige voldgifter, Afskedigelsesnævnet og Tvistighedsnævnet. Adgangen for de ansatte til at møde for byretten er dog begrænset til de sager vedrørende løn- og ansættelsesforhold, som organisationerne fører som mandatar for medlemmerne inden for organisationens formålsbestemmelse. Der henvises til bemærkningerne til § 1, nr. 35, i lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5472.

I medfør af retsplejelovens § 260, stk. 7, kan ansatte ved Forbrugerombudsmanden med justitsministerens tilladelse møde for en part i byretten, landsretten samt Sø- og Handelsretten i retssager inden for Forbrugerombudsmandens virksomhed, hvor Forbrugerombudsmanden optræder som mandatar. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2, og at den ansatte for at møde i landsretten eller Sø- og Handelsretten har opnået møderet for landsretten og for Sø- og Handelsretten efter bestemmelsen i § 133 eller møder med henblik på at opnå en sådan møderet. Kompetencen er delegeret til Civilstyrelsen i henhold til pkt. 2, litra f, i cirkulæreskrivelse nr. 11201 af 8. december 2015 om overførsel til Civilstyrelsen af kompetence til at træffe afgørelser i konkrete sager på advokatområdet.

Det følger af retsplejelovens § 260, stk. 9, at når det under hensyn til sagens karakter og øvrige omstændigheder findes forsvarligt, kan retten tillade, at der mødes ved advokat fra et andet nordisk land.

Endvidere fremgår det af retsplejelovens § 260, stk. 10, at det er tilladt under skiftebehandlinger at lade møde for sig ved andre end de i stk. 2 og 3 nævnte personer, og det samme gælder under fagedforretninger, derunder auktionsforretninger, for dens vedkommende, imod hvem retshandlingen er rettet, og under sidstnævnte forretninger for de bydendes vedkommende, alt for så vidt ikke fremsatte påstande eller indsigelser foranlediger forhandling for vedkommende ret, jf. dog § 495, stk. 2 (om ægtefæller og andre personers muligheder for at varetager en skyldners interesse under en fagedforretning, hvor skyldneren ikke giver møde eller træffes).

Det fremgår af retsplejelovens § 261, stk. 1, at en rettergangsfuldmægtig, der ikke er advokat, skal være over 18 år og uberygtet.

Efter retsplejelovens § 267 a, stk. 1, skal den, som uden at være omfattet af § 260, stk. 2, 3, 6, 7, 9 og 10, samt § 136, stk. 8, i medfør af § 260, stk. 5,

repræsenterer en part i sager om inddrivelse af forfaldne pengekrav efter reglerne i kapitel 44 a, i sager i den forenklede proces efter reglerne i kapitel 39 samt under udlægsforretninger i fogedretten, udvise en adfærd, som er i overensstemmelse med god skik for rettergangsfuldmægtige. Rettergangsfuldmægtigen skal udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv tilsiger. Sagen skal fremmes med den fornødne hurtighed.

Det følger af stk. 2, at justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om god skik for rettergangsfuldmægtige. Bemyndigelsen er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 1475 af 12. december 2007 om god skik for rettergangsfuldmægtige.

Det følger endvidere af § 267 b, at justitsministeren påser, at rettergangsfuldmægtige overholder reglerne om god skik i § 267 a og forskrifter udstedt i medfør heraf på grundlag af indberetning fra retterne og klage fra klienter eller andre, der har en retlig interesse heri.

2.2.1.3. Retsplejelovens regler om god advokatskik

Efter retsplejelovens § 126, stk. 1, 1. pkt., skal advokater udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Bestemmelsen foreskriver endvidere i 2. pkt., at advokaten herunder skal udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger.

Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at ved god advokatskik forstås den adfærd som gode og omhyggelige, fagligt kompetente advokater udviser, og som opfylder de faglige og etiske krav, der må opstilles på grundlag af lovgivningens regler om advokaters funktioner.

Det nærmere indhold af begrebet »god advokatskik« vil, som det anføres i advokatudvalgets betænkning nr. 871/1979 om revision af retsplejelovens afsnit om advokater, side 59, være afhængig af den til enhver tid rådende opfattelse, således at kravene til advokaters adfærd må tilpasses ændringer i samfundsforholdene og deraf følgende ændrede opgaver for advokaterne. Begrebet rummer dog en fast kerne af normer, der vil være gældende til enhver tid. Foruden de krav, der udtrykkeligt er angivet i selve bestemmelsen, vil begrebet »god advokatskik« navnlig omfatte krav om hæderlighed, nøjagtighed og pålidelighed. Den nærmere fastlæggelse af indholdet af »god advokatskik« i forskellige relationer vil blive foretaget af

Advokatnævnet i forbindelse med afgørelser af disciplinærsager, der indbringes for nævnet.

Der henvises til bemærkningerne til § 1, nr. 6 (bemærkningerne til 126) i lovforslag nr. L 150 som fremsat den 19. marts 1982, jf. Folketingstidende 1981-82 (2. samling), tillæg A, spalte 3790-3791.

Advokatrådet, der er Advokatsamfundets bestyrelse, udarbejder vejledende retningslinjer for god advokatskik (de såkaldte advokatetiske regler) i henhold til § 25, stk. 1, i Advokatsamfundets vedtægt, jf. bilag 1 til bekendtgørelse nr. 1631 af 19. december 2024 om godkendelse af vedtægt for Det Danske Advokatsamfund. De advokatetiske regler skal afspejle Advokatnævnets og domstolenes praksis, jf. vedtægtens § 25, stk. 2.

Det fremgår af betænkning nr. 1479/2006, side 38, at reglerne er udtryk for advokatstandens opfattelse af de krav, som må stilles til advokaters professionelle standard og etik i forbindelse med udøvelse af advokatvirksomhed, og skal tjene som vejledning for advokaterne, deres klienter og offentligheden, ligesom reglerne har til formål dels at sammenfatte Advokatnævnets praksis, dels at udgøre et bidrag til Advokatnævnets fastlæggelse af retsplejelovens standard ”god advokatskik”, navnlig på områder, hvor der ikke findes nævns- eller domstolspraksis.

Af artikel 1 i de advokatetiske regler af 1. juli 2025 fremgår det, at reglerne gælder for alle advokater, og for advokater ansat i virksomheder og organisationer med de nødvendige tilpasninger. I henhold til artikel 2 afspejler reglerne Advokatnævnets og domstolenes praksis, og på områder, der er uafklaret i praksis, udtrykker de Advokatrådets opfattelse af, hvad der er god advokatskik.

2.2.1.4. Retsplejelovens regler om advokaters møderet

Det følger af retsplejelovens § 132, at enhver advokat har møderet for byret, for Sø- og Handelsretten i sager omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og for Den Særlige Klageret.

Af retsplejelovens § 133, stk. 1, følger, at en advokat har møderet for landsret og i alle sager for Sø- og Handelsretten, når advokaten har bestået en prøve i procedure. Prøven kan i medfør af stk. 2, foruden af advokater aflægges af autoriserede advokatfuldmægtige, der i medfør af § 136, stk. 4 (hvorefter en advokat kan give møde ved sin autoriserede fuldmægtige i

landsretten og alle sager i Sø- og Handelsretten), kan give møde for landsretten.

Ifølge retsplejelovens § 134, stk. 1, har en advokat møderet for Højesteret, når den pågældende har indgivet anmeldelse til Højesterets justitskontor vedlagt en erklæring fra Advokatrådet om, at advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, og en erklæring fra vedkommende landsret, herunder Grønlands Landsret, om, at advokaten er øvet i procedure.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 134, stk. 2, at hvis en advokats udførelse af en sag for Højesteret er uforsvarlig, kan Højesteret give advokaten en tilkendegivelse herom. Findes advokatens procedure for Højesteret fortsat uforsvarlig, kan retten ved beslutning fratage advokaten møderetten. Møderetten kan generhverves ved rettens beslutning herom.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

Det offentlige er i dag som part i retten hovedsageligt repræsenteret af advokatfirmaet Poul Schmith/Kammeradvokaten og i et vist omfang andre advokatfirmaer, omend en offentlig myndighed desuden kan lade sig repræsentere ved egne ansatte som rettergangsfuldmægtige efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at hjemtagelse af civile retssager i et større omfang, herunder bl.a. de komplekse og/eller principielle retssager, som behandles ved landsretterne og Højesteret, kræver oprettelse af en særlig myndighed, hvor de ansatte jurister – med henblik på at opbygge den nødvendige proceserfaring og viden i myndigheden – hovedsageligt beskæftiger sig med retssagsførelse og i den forbindelse kan opnå advokatbeskikkelse.

Justitsministeriet finder på den baggrund et behov for at skabe grundlag for, at Statsadvokatens ansatte som rettergangsfuldmægtige kan repræsentere staten som part i civile retssager.

En ordning, hvor Statsadvokatens ansatte får adgang til at møde i retten på statens vegne som part vil indebære, at Statsadvokaten vil kunne opbygge og gøre brug af en indgående specialviden om genstanden for søgsmålet og de retsregler, der knytter sig til området. Den ansatte vil desuden i højere grad kunne opbygge proceserfaring, fordi Statsadvokatens primære formål er at føre retssager på vegne af staten og yde juridisk bistand til statslige

myndigheder. Dette vil indebære en styrkelse af statens interne juridiske kompetencer, samtidigt med at det offentliges udgifter til advokatbistand mindskes.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at en adgang for Statsadvokatens ansatte til at møde som partsrepræsentant for staten i retten må forventes at kunne bidrage positivt til en effektiv og kvalificeret behandling af sagerne ved domstolene og således vil understøtte en række af de hensyn, der ligger bag advokaternes møderetsmonopol, som er beskrevet nærmere under pkt. 2.2.1.1.

Det er på den baggrund Justitsministeriets vurdering, at der bør etableres en adgang for ansatte ved Statsadvokaten til at repræsentere statslige myndigheder som part i retten. Det er i den forbindelse Justitsministeriets vurdering, at ordningen i fornøden grad tilgodeser hensynet til kvalificeret bistand i retssager, idet der herved er lagt vægt på, at det er en betingelse, at den ansatte, der skal kunne møde i retten, har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse. Det forudsættes, at Statsadvokaten er ansvarlig for, at de ansatte har de rette kvalifikationer, herunder er fagligt kompetente og har relevant proceserfaring, til at give møde i den pågældende instans. Møderetten omfatter udover byretten landsretten, Sø- og Handelsretten og Højesteret – uden iagttagelse af reglerne om møderet efter retsplejelovens kapitel 13. En ansat ved Statsadvokaten kan dog – med henblik på brug ved eventuelt senere virke ved advokatvirksomhed – opnå møderet efter tilsvarende regler som gælder for advokater og deres autoriserede fuldmægtige, jf. retsplejelovens kapitel 13 om advokaters møderet for domstolene, herunder aflægge den i § 133 omtalte prøve i procedure. Derudover kan ansættelsen ved Statsadvokaten medregnes som virksomhed som advokat med møderet for landsret efter § 134, stk. 1, fra det tidspunkt, hvor den ansatte måtte have bestået den i 3. pkt. omtalte prøve i procedure. Det forudsættes i den forbindelse, at den i § 134 omtalte erklæring, om at advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, kan udstedes af Statsadvokaten for så vidt angår den del af denne periode, der måtte være opfyldt gennem ansættelsen ved Statsadvokaten.

2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at Statsadvokatens ansatte som rettergangsfuldmægtige får mulighed for at repræsentere staten som partsrepræsentant i retten. Det forudsættes i den forbindelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog retsplejelovens § 135 a (om fritagelse fra

kravet om dansk bachelor – og kandidateksamen). Møderetten omfatter udover byretten landsretten, Sø- og Handelsretten og Højesteret.

Det foreslås samtidig, at en ansat ved Statsadvokaten – med henblik på brug ved eventuelt senere virke ved advokatvirksomhed – kan opnå møderet efter tilsvarende regler som gælder for advokater og deres autoriserede fuldmægtige, jf. retsplejelovens kapitel 13 om advokaters møderet for domstolene, herunder skal kunne aflægge den i § 133 omtalte prøve i procedure. Derudover kan ansættelsen ved Statsadvokaten medregnes som virksomhed som advokat med møderet for landsret efter § 134, stk. 1, fra det tidspunkt, hvor den ansatte måtte have bestået den i 3. pkt. omtalte prøve i procedure. Det forudsættes i den forbindelse, at den i § 134 omtalte erklæring, om at advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, kan udstedes af Statsadvokaten for så vidt angår den del af denne periode, der måtte være opfyldt gennem ansættelsen ved Statsadvokaten.

Det foreslåede indebærer, at en ansat ved Statsadvokaten som rettergangsfuldmægtig, men som senere i sin karriere måtte ønske at virke som advokat, vil som advokat have møderet for landsret, i alle sager for Sø- og Handelsretten og Højesteret, forudsat vedkommende under sin forrige ansættelse hos Statsadvokaten – eventuelt kombineret med en forudgående eller efterfølgende anden ansættelse eller et forudgående eller efterfølgende virke som advokat – har opfyldt betingelserne i retsplejelovens §§ 133 og 134, herunder kravet om sammenlagt mindst 5 års virksomhed med møderet for landsretten.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkningerne hertil.

2.3. Adgang for Statsadvokatens ansatte til at opnå advokatbeskikkelse m.v.

2.3.1. Gældende ret

2.3.1.1. Retsplejelovens regler om beskikkelse som advokat m.v.

Retsplejelovens kapitel 12 regulerer beskikkelse som advokat.

Det følger af retsplejelovens § 119, stk. 2, at enhver har ret til at få beskikkelse som advokat, hvis denne er myndig (stk. 2, nr. 1), ikke er under rekonstruktionsbehandling eller konkurs (nr. 2), har bestået en dansk juridisk bachelor- og kandidateksamen, jf. dog § 135 a (nr. 3), i mindst tre år har været i praktisk juridisk virksomhed (nr. 4) og har gennemført en teoretisk grunduddannelse og bestået en eksamen i forhold af særlig

betydning samt bestået en praktisk prøve i retssagsbehandling (nr. 5). Yderligere betingelser fremgår bl.a. af lovens § 121, stk. 1, hvorefter beskikkelse kan nægtes den, der er dømt for et strafbart forhold, såfremt forholdet begrundet en nærliggende fare for misbrug af adgangen til at udøve advokatvirksomhed eller gør den pågældende uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af advokatvirksomhed.

Særligt angående retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 5, fremgår det af overgangsbestemmelsen i § 3, stk. 2, i lov nr. 520 af 6. juni 2007, der indførte bestemmelsen i dens nugældende affattelse, at personer, der har bestået juridisk kandidateksamen før den 1. januar 1997, kan beskikkes som advokat, uanset at de ikke opfylder betingelsen i bestemmelsen.

Retsplejelovens § 119, stk. 3, definerer praktisk juridisk virksomhed som deltagelse i almindelig advokatvirksomhed, herunder opnåelse af kendskab til behandlingen af retssager, som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del.

Kravet om, at behandling af retssager indgår som en væsentlig del ved juridiske stillinger i domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, blev indsat ved lov nr. 277 af 9. juni 1982. Forslaget byggede på betænkning nr. 871/1979 om revision af retsplejelovens afsnit om advokater, hvori udvalget på side 54 foreslog at indføre et nyt krav om, at stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet skal indebære behandling af retssager for at kunne anses for praktisk juridisk virksomhed.

Kravet indebærer, at ikke enhver stilling ved domstolene, anklagemyndigheden og politiet skal anses for praktisk juridisk virksomhed, idet dette forudsætter, at behandlingen af retssager indgår som en væsentlig del, hvorved visse administrative juridiske stillinger m.v. ikke opfylder kravet.

Retsplejelovens § 119, stk. 3, blev ændret ved lov nr. 520 af 6. juni 2007 om ændring af lov om rettens pleje m.v., hvorefter et krav til autoriserede advokatfuldmægtige om deltagelse i behandlingen af retssager, dvs. give møde i retten, blev lempet til et krav om opnåelse af kendskab til behandlingen af retssager.

Baggrunden herfor var, at advokatfuldmægtige ikke sjældent er meget specialiserede, og at retssagsbehandling for mange ikke udgør en stor del af

arbejdet. Der henvises i den forbindelse til pkt. 4.3 i lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5448.

Det følger endvidere af de specielle bemærkninger til lovforslaget, at et sådant kendskab til behandlingen af retssager naturligvis kan opnås ved at give møde i retten, men også gennem f.eks. udfærdigelse af processkrifter. Principalen skal ved fuldmægtigens ansøgning om advokatbeskikkelse afgive erklæring om, i hvilken periode fuldmægtigen har været ansat som autoriseret advokatfuldmægtig hos principalen, at ansættelsen har været på fuld tid, og at fuldmægtigen har deltaget i almindelig advokatvirksomhed, herunder opnået kendskab til retssagsbehandling. Det skal ses som en konsekvens af, at mange advokatfuldmægtige i dag kun sjældent møder i retten, og i lyset af at der stilles krav om beståelse af en praktisk prøve i retssagsbehandling som betingelse for at opnå advokatbeskikkelse, jf. bemærkningerne til § 1, nr. 4 (§ 119, stk. 3), i lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5463.

Retsplejelovens § 119, stk. 4, bemyndiger justitsministeren til at træffe afgørelse eller fastsætte regler om, at virksomhed i andre juridiske stillinger end ovenfor helt eller delvist kan medregnes i de 3 år.

Tidligere kunne maksimalt 2 år i andre juridiske stillinger medregnes, men dette blev ophævet ved lov nr. 520 af 6. juni 2007. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget til den nævnte lov, at formålet med ændringen af bestemmelsen var primært at give mulighed for, at ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig i en virksomhed eller organisation kan medregnes fuldt ud med op til 3 år. 3 års ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig i en virksomhed eller organisation vil således kunne give adgang til advokatbeskikkelse, forudsat at den konkrete ansættelse fuldt ud kan ligestilles med en ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig på et advokatkontor.

I hvilket omfang anden ansættelse kan medregnes i de 3 års praktisk juridisk virksomhed, der kræves for at opnå advokatbeskikkelse, afhænger af en konkret vurdering af den enkelte ansættelses relevans for advokatgerningen, og dermed i hvilket omfang ansættelsen kan ligestilles med en ansættelse som autoriseret advokatfuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed.

Der henvises til pkt. 4.2.3 og 4.4 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5464.

Det følger af retsplejelovens § 126, stk. 3, at en advokat skal medvirke til, at en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten, kan deltage i den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling, jf. § 119, stk. 2, nr. 5. Advokaten skal afholde udgifterne til den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling.

Det fremgår endvidere af retsplejelovens § 126, stk. 5, at enhver advokat og advokatfuldmægtig løbende skal deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet. En advokat skal afholde udgifterne hertil for en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

Det følger af § 46, stk. 1, i Advokatsamfundets vedtægter (som vedtaget på advokatmødet den 27. juni 2024), jf. bilag 1 til Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1631 af 19. december 2024 om godkendelse af vedtægt for Det Danske Advokatsamfund, at enhver advokat har pligt til at tegne ansvarsforsikring i henhold til en af Advokatrådet godkendt police til dækning af det erstatningsansvar, som personen som advokat måtte ifalde for formueskade påført tredjemand ved enhver form for uagtsom handling eller undladelse, der skyldes advokaten eller advokatens personale. Forsikringssummen skal andrage mindst 2,5 millioner kroner og dække i mindst 5 år efter ophør af advokatbeskikkelse m.v. Pligten til at tegne ansvarsforsikring påhviler for advokatselskaber, der driver advokatvirksomhed, selskabet. Forsikringen skal i disse tilfælde tegnes af selskabet, men således at forsikringen tillige omfatter ansvaret for de advokater, der virker i selskabet.

Det følger endvidere af § 47, stk. 1, i Advokatsamfundets vedtægter, at enhver advokat har pligt til at stille garanti gennem en erklæring fra et forsikringsselskab eller et pengeinstitut om, at vedkommende som selvskyldner hæfter direkte over for en advokats klient for dækning af tab, som klienten har lidt ved, at advokaten eller dennes personale uretmæssigt har forbrugt midler, der var advokaten betroet i dennes egenskab af advokat. Garantisummen skal andrage mindst 5 millioner kroner.

Såfremt en advokat vil deponere sin beskikkelse, følger det af retsplejelovens § 141, at en advokat skal deponere sin beskikkelse i Justitsministeriet. Det følger videre af retsplejelovens § 120, stk. 1, 2. pkt., at en advokat, der har deponeret sin beskikkelse i Justitsministeriet, ikke må betegne sig som advokat i forbindelse med forretningsforhold.

2.3.1.2. Retsplejelovens forbud mod advokatvirksomheds forenelighed med offentlig tjeneste

Det følger af retsplejelovens § 122, stk. 1, at udøvelse af advokatvirksomhed ikke kan forenes med en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, jf. dog § 106, hvorefter advokatvirksomhed ikke udelukker fra antagelse som medhjælper ved anklagemyndigheden til at optræde som anklager i en enkelt sag.

Efter retsplejelovens § 122, stk. 2, 1. pkt., kan udøvelse af advokatvirksomhed i øvrigt ikke forenes med nogen stilling i det offentlige tjeneste, medmindre justitsministeren i særlige tilfælde gør undtagelse herfra. Ifølge stk. 2, 2. pkt., skal der ved afgørelser om dispensation navnlig lægges vægt på, at en advokat skal være uafhængig af det offentlige, således at der ikke kan opstå interessekonflikter mellem en offentlig ansættelse og den pågældendes udøvelse af advokatvirksomhed.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at en person ansat i offentlig tjeneste kan beskikkes som advokat, forudsat betingelserne herfor er opfyldt, såfremt beskikkelsen straks efter opnåelse deponeres i henhold til retsplejelovens § 141.

Retsplejelovens § 122, stk. 2, 2. pkt., stammer fra retsplejelovens hovedlov fra 1916 (§ 125). Det fremgår af pkt. 8.1.1.1 i bemærkningerne til L 163 som fremsat den 28. februar 2007, Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5460, at bestemmelsen fik sin nuværende affattelse ved lov nr. 277 af 9. juni 1982, men at princippet i bestemmelsen imidlertid kan føres tilbage til sagførerloven af 1868. Bestemmelsen var begrundet i, at kombinationen af de to embeder kan være uheldig, da embedsmanden skylder embedet hele sin tid, ligesom embedsmanden ville kunne anvende embedet til at drage næring til sig. Endelig blev der peget på en risiko for interessekonflikter mellem den offentlige tjeneste og advokatvirksomheden.

Det følger endvidere af bemærkningerne, at såfremt der består en risiko for, at der kan opstå konflikter mellem den ansattes pligter i forhold til det

offentlige og pligterne som advokat, vil der ikke blive meddelt dispensation i det konkrete tilfælde.

Ved risikoen for konflikter menes ikke alene den mere nærliggende risiko – f.eks. hvis advokaten arbejder på halv tid hos skattemyndighederne og ved siden af denne ansættelse driver advokatvirksomhed med speciale i behandlingen af skattesager – men også en mere teoretisk risiko for konflikter, især hvis advokaten besidder en offentlig stilling, hvor der skal træffes afgørelser.

Et eksempel på dispensation kan i henhold til bemærkningerne være ansatte ved universiteterne, der ikke træffer konkrete afgørelser, og hvor der derfor sjældent vil opstå interessekonflikter, der kan bringe advokatens uafhængighed i fare.

Det bemærkes i forlængelse heraf, at det efter Justitsministeriets nugældende praksis ikke anses for at være i strid med bestemmelsen i retsplejelovens § 122, stk. 2, at advokater bestrider en deltidsstilling, f.eks. som ekstern lektor på et universitet.

Der henvises til pkt. 8.2.1 i bemærkningerne til L 163 som fremsat den 28. februar 2007, Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5460-5461.

Advokatudvalget har i betænkning nr. 1479/2006 om retsplejelovens regler om advokater behandlet spørgsmålet om advokaters ansættelse i det offentlige tjeneste, herunder om forbuddet skulle ophæves.

Udvalget fandt, at uafhængighedshensynet talte for en opretholdelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 122, stk. 2. Udvalget lagde i den forbindelse vægt på, at en klient skal kunne have fuld tillid til, at den advokat, der behandler klientens sag, er fuldstændig uafhængig af det offentlige. Arbejder advokaten f.eks. på halv tid hos skattemyndighederne og ved siden af denne ansættelse driver advokatvirksomhed, hvor advokaten f.eks. rådgiver i skattespørgsmål, vil der kunne opstå risiko for interessekonflikter mellem advokatens ansættelse i det offentlige tjeneste og vedkommendes udøvelse af advokatvirksomhed.

Udvalget fandt endvidere, at såfremt der åbnes mulighed for, at offentlige myndigheder kan have advokater ansat, kan der bl.a. opstå problemer i forhold til Advokatrådets tilsyn med disse offentligt ansatte advokater. Udvalget bemærkede i den forbindelse, at offentligt ansatte advokater – i lighed med alle andre advokater – vil være undergivet Advokatrådets tilsyn,

jf. retsplejelovens § 143, stk. 2. Dette medfører, at Advokatrådet vil skulle påse, at advokaterne i deres offentlige ansættelse udviser en adfærd, der stemmer overens med god advokatskik. Da advokaterne handler på vegne af den myndighed, hvor de er ansat, vil Advokatrådets påtale af en advokats adfærd tillige kunne indebære en påtale af myndighedens adfærd.

Desuden fandt udvalget, at hvis en offentligt ansat kan anvende advokattitlen i forbindelse med sin offentlige ansættelse, vil advokattitlen ikke længere være forbundet med begrebet uafhængighed.

Der henvises til betænkning nr. 1479/2006, pkt. 10.1.4, side 349 ff.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Kravet om at have været beskæftiget i tre år i praktisk juridisk virksomhed som betingelse for opnåelse af advokatbeskikkelse kan allerede efter gældende ret opfyldes ved ansættelse hos domstolene, anklagemyndigheden og politiet, såfremt behandlingen af retssager indgår som en væsentlig del.

Det forventes, at endog en meget væsentlig del af stillingsindholdet for jurister ansat ved Statsadvokaten vil angå behandling af retssager, herunder opnåelse af kendskab hertil. Det skal ses i lyset af, at Statsadvokaten har til formål at føre retssager på vegne af staten og yde juridisk bistand til statslige myndigheder. Justitsministeriet vurderer på den baggrund, at ansættelse ved Statsadvokaten bør kvalificeres som praktisk juridisk virksomhed på linje med de øvrige funktioner, der er nævnt i retsplejelovens § 119, stk. 3.

Justitsministeriet anser i øvrigt en mulighed for opnåelse af advokatbeskikkelse ved Statsadvokaten som fordelagtig i rekrutteringsøjemed, idet staten ønsker at tiltrække de bedst egnede kandidater, men samtidigt ikke kan være lønførende. En mulighed for at ansatte kan tilbydes praktisk juridisk virksomhed med henblik på at opnå advokatbeskikkelse kan ses som et attraktivt forhold til rekruttering af de bedst egnede kandidater.

Justitsministeriet har endvidere overvejet, hvorvidt ansatte ved Statsadvokaten løbende skal deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet, jf. retsplejelovens § 126, stk. 5, men har ikke fundet det relevant at fastsætte krav herom.

Justitsministeriet har desuden vurderet, om forbuddet om, at advokater ikke må være ansat i det offentlige tjeneste i henhold til retsplejelovens § 122, bør ændres.

Forbuddet i retsplejelovens § 122, stk. 2, indebærer, at en ansats besiddelse af en advokatbeskikkelse er uforenelig med tjeneste ved Statsadvokaten. Justitsministeriet har overvejet en lempelse af retsplejelovens § 122, således at en ansat hos Statsadvokaten, der forud for eller under sin ansættelse hos Statsadvokaten har opnået eller opnår en advokatbeskikkelse, kan opretholde sin beskikkelse under ansættelsen uden deponering og således fungere som advokat for staten, herunder anvende titlen.

Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at de hensyn til advokaters uafhængighed m.v., som Advokatudvalget har peget på i betænkning nr. 479/2006 om retsplejelovens regler om advokater, jf. pkt. 2.1.1.1, tilsiger, at forbuddet bør fastholdes. Det gælder blandt andet hensynene til, at advokattitlen ikke længere i samme grad ville være forbundet med begrebet uafhængighed, ligesom Advokatrådet ville få kompetence til at føre tilsyn med en offentlig ansats adfærd, jf. retsplejelovens § 143, stk. 2, som indirekte ville kunne indebære en påtale af Statsadvokaten som myndighed.

Der foreslås på den baggrund, at en ansat rettergangsfuldmægtig ved Statsadvokaten, som har eller opnår advokatbeskikkelse under sin ansættelse, straks skal deponere beskikkelsen i henhold til retsplejelovens § 141, og således ikke kan betegne sig som advokat i forbindelse med forretningsforhold, jf. § 120, stk. 1, 2. pkt., herunder ved sit virke hos Statsadvokaten.

2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at ansatte ved Statsadvokaten som led i stillingen skal kunne opnå advokatbeskikkelse, forudsat at betingelserne herfor i retsplejeloven er opfyldt. Det foreslås på den baggrund, at en juridisk stilling ved Statsadvokaten, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del, skal anses for praktisk juridisk virksomhed omfattet af retsplejelovens § 119, sk. 2, nr. 4. Ikke enhver juridisk stilling ved Statsadvokaten kan anses for praktisk juridisk virksomhed. Den gældende betingelse efter retsplejelovens § 119, stk. 3, hvorefter behandling af retssager skal indgå som en væsentlig del af arbejdet i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden og politiet, vil finde tilsvarende anvendelse for stillinger ved Statsadvokaten.

Det forudsættes i den forbindelse, at en ansat rettergangsfuldmægtig ved Statsadvokaten, som opnår advokatbeskikkelse under ansættelsen straks skal deponere denne efter § 141, stk. 1. Tilsvarende skal en advokat, som ansættes ved Statsadvokaten, straks deponere sin beskikkelse. Ansatte

rettergangsfuldmægtige ved Statsadvokaten, der har opnået (og efterfølgende deponeret) sin advokatbeskikkelse, må således ikke betegne sig som om advokat i forbindelse med forretningsforhold hos Statsadvokaten, jf. retsplejelovens § 120, stk. 1, 2. pkt.

Statsadvokatens ansatte vil være statsligt ansatte embedsmænd og dermed omfattet af det ansvar og de pligter, som gælder for embedsmænd, herunder pligterne beskrevet i Kodex VII – Syv centrale pligter for embedsmænd i centraladministrationen (2025). I relation til den retssagsførelse og juridiske rådgivning, som det foreslås, at Statsadvokatens ansatte skal varetage, er det i øvrigt Justitsministeriet vurdering, at det nærmere indhold af Kodex VII bør fortolkes i lyset af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, som bl.a. har til formål at sikre, at retssystemet fungerer smidigt, og at retssager gennemføres med færrest mulige komplikationer. Justitsministeriet lægger i den forbindelse navnlig vægt på, at Statsadvokaten skal føre civile retssager for statslige myndigheder, herunder bl.a. principielle og/eller komplekse sager for landsretten og Højesteret, hvor borgere er modparter, og hvor hensynet til retssikkerheden tilsiger, at Statsadvokatens ansatte i relevant omfang lever op til de samme etiske standarder og regler, som advokater er underlagt.

Justitsministeriet finder, at Statsadvokatens ansatte som statsligt ansatte embedsmænd ikke bør omfattes af Advokatrådets tilsyn eller af det disciplinære system, der gælder for advokater og deres autoriserede fuldmægtige. Ansatte ved Statsadvokaten vil således ikke, såfremt de handler kritisabelt, kunne idømmes en disciplinærstraf, men vil såfremt de handler i strid med de pligter, som påhviler embedsværket, herunder pligterne som beskrevet i Kodex VII, der som anført bør fortolkes i lyset af reglerne om god advokatskik, kunne ifalde ansættelsesretlige sanktioner, herunder en mundtlig eller skriftlig advarsel, omplacering, opsigelse eller bortvisning m.v.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkningerne hertil.

2.4. Udvidelse af statslige parter adgang til at møde i retten ved ansatte på sit myndighedsområde

2.4.1. Gældende ret

Retsplejelovens kapitel 25 regulerer, hvem der kan repræsentere en part i en civil retssag (rettergangsfuldmægtige).

I medfør af retsplejelovens § 260, stk. 1, kan en part lade en anden møde for sig i retten efter reglerne i stk. 2-10 om rettergangsfuldmægtige.

I medfør af § 260, stk. 2, er advokater som udgangspunkt eneberettigede til at møde i retten som fuldmægtige for parter i en retssag, jf. dog stk. 3, 5, 6, 7, 9 og 10.

Retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, er én af undtagelserne fra udgangspunktet om, at advokater har møderetsmonopol. I medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, kan personer, der er ansat hos parten for et tidsrum, der ikke er kortere end 1 måned, og – når parten ikke selv er advokat – ikke med det særlige formål at møde i retten, møde på vegne af en part i en civil retssag.

Det fremgår af retsplejelovens § 261, stk. 1, at en rettergangsfuldmægtig, der ikke er advokat, skal være over 18 år og uberygtet.

Der gælder for rettergangsfuldmægtige efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, ikke i øvrigt krav til uddannelse eller møderet for landsret, Sø- og Handelsretten og Højesteret.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.1.2 om retsplejelovens regler om rettergangsfuldmægtige i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Retsplejelovens kapitel 13 regulerer advokaters møderet for domstolene. Der henvises til pkt. 2.2.1.4 om retsplejelovens regler om advokaters møderet i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser

2.4.2.1. *Generelle overvejelser*

Justitsministeriet vurderer, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis det offentlige gør sig mindre afhængige af private udbydere af advokatydelse, og at offentlige myndigheder i højere grad fører egne civile retssager. Justitsministeriet har derfor overvejet, hvordan der kan skabes bedre betingelser for at lade det offentlige repræsentere sig ved egne ansatte.

Som det fremgår af pkt. 2.2.1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, følger det af bemærkningerne til lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, at retsplejelovens forarbejder ikke indeholder nogen nærmere angivelse af, hvilke hensyn advokaters møderetsmonopol hviler på, men at reglerne om advokaters møderetsmonopol er for at sikre, at parterne får

bistand under en retssag fra personer, som er uafhængige, kyndige og med en særlig viden om retssystemet. Det antages endvidere, at reglerne hviler på et hensyn til domstolene, herunder en hurtig og korrekt proces, samt overordnede samfundsmæssige hensyn, idet et retssamfund har pligt til at sikre et velfungerende domstolsvæsen, hvor alle besidder et højt fagligt niveau. Der henvises til pkt. 7.1.4 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 163 som fremsat den 28. februar 2007, Folketingstidende 2006-07, tillæg A, side 5454 ff.

Erfaringerne fra myndigheder, der efter de gældende regler i retsplejeloven har eller ønsker at have ansatte, der fører retssager på vegne af myndigheden, tyder på, at kravet i retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, om, at den ansatte ikke må være ansat med det særlige formål at møde i retten, i praksis kan udgøre en hindring for, at offentlige myndigheder kan opbygge specialisering og proceserfaring hos de ansatte, ligesom bestemmelsen kan have betydning for muligheden for at rekruttere profiler, f.eks. advokater, som udelukkende ønsker at arbejde med retssager.

Justitsministeriet har på den baggrund overvejet, hvorvidt offentlige myndigheder skal have fuld adgang til at møde ved sine ansatte på sit myndighedsområde i retten.

En sådan adgang vil indebære, at det i højere grad vil være muligt for den ansatte, der i dag møder som rettergangsfuldmægtig for sin offentlige arbejdsgiver, at gøre brug af sin indgående specialviden om genstanden for søgsmålet og de retsregler, der knytter sig til området. Den ansatte vil desuden i højere grad kunne opbygge proceserfaring, fordi den ansatte – modsat i dag – ikke nødvendigvis også vil skulle varetage andre opgaver for arbejdsgiveren.

På den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at en sådan adgang vil understøtte en række af de hensyn, der ligger bag advokaternes møderetsmonopol. Ansatte, der fungerer som rettergangsfuldmægtige med stor specialviden om området og de tilknyttede retsregler og med mulighed for at oparbejde stor proceserfaring frem for begrænset fra lignende sager for deres arbejdsgiver, må således forventes at kunne bidrage positivt til en effektiv og kvalificeret behandling af sagerne ved domstolene. Det forudsættes, at den udvidede adgang alene anvendes af myndigheder, der har egnede retssager og med en tilstrækkelig sagsvolumen hertil. Som eksempel kan anføres Ankestyrelsen for så vidt angår sager om

tvangsfjernelser af børn og unge og Civilstyrelsen for så vidt angår sager om erstatning til personer, der har været udsat for en voldsforbrydelse.

Det er samlet Justitsministeriets vurdering, at en sådan udvidet adgang for det offentlige til at kunne møde i retten ved ansatte inden for myndighedsområdet kan indføres, uden at dette giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

2.4.2.2. Den omfattede personkreds

Justitsministeriet har som led i etableringen af den udvidede adgang overvejet, om adgangen til at kunne møde i retten som rettergangsfuldmægtig bør gælde for både ansatte i det private og for enhver ansat i offentlige myndigheder.

Private parter har – i modsætning til offentlige myndigheder, jf. pkt. 2.2.1.1. – mulighed for at ansætte advokater. Offentlige og private parter er derfor efter gældende ret ikke ligestillet i forhold til at lade sig repræsentere i civile retssager af personer, der er ansat hos parten. En advokat, der er ansat hos en privat part, vil således kunne give møde for parten efter retsplejelovens § 260, stk. 2, uden hensyntagen til formålet med advokatens ansættelse hos parten. Justitsministeriet ser af den grund ikke et behov for at etablere en udvidet adgang til, at ansatte ved private parter kan møde i retten på vegne af sin arbejdsgiver.

For så vidt angår offentlige parter vurderer Justitsministeriet – med henblik på ikke at foretage en større indskrænkning af advokaternes møderetsmonopol end nødvendigt – at den udvidede adgang til at møde i retten som part skal være forbeholdt statslige myndigheders ansatte. Justitsministeriet har således for så vidt angår kommunale og regionale myndigheder ikke fundet behov for at foreslå ændringer på nuværende tidspunkt.

Forslaget ændrer ikke på offentligt ansattes eksisterende mulighed for at møde som rettergangsfuldmægtige i medfør af retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4.

2.4.2.3. Uddannelseskrav

Justitsministeriet har overvejet, om der bør indføres uddannelsesmæssige krav til statsligt ansatte, der med lovforslaget som rettergangsfuldmægtig får

en udvidet mulighed for at møde på vegne af statslige myndigheder som partsrepræsentant i retten.

Der stilles efter gældende ret ikke krav til uddannelse til offentligt ansatte, der er rettergangsfuldmægtige omfattet af § 260, stk. 3, nr. 4. Enhver ikke-advokat, der er ansat for et tidsrum på mindst 1 måned og ikke med det særlige formål at møde i retten, kan således efter de gældende regler møde i retten – uanset uddannelsesbaggrund.

Som nævnt er baggrunden for lovforslaget, at regeringen ønsker at styrke mulighederne for, at offentlige myndigheder kan lade sig repræsentere ved offentligt ansatte i civile retssager.

Efter Justitsministeriets opfattelse må det forventes, at de styrkede muligheder herfor i praksis navnlig vil blive anvendt af statslige myndigheder, der har ansatte med stor specialviden om området og retsreglerne, der knytter sig til det, og hvor sådanne ansatte må forventes at kunne bidrage positivt til en effektiv og kvalificeret behandling af sagerne ved domstolene.

Med hensyn til indførsel af uddannelseskrav vil et krav om, at rettergangsfuldmægtige for statslige myndigheder, der møder på vegne af myndigheden, ville skulle være i besiddelse af en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, i praksis begrænse udvidelsen til myndighedens ansatte jurister.

Indførelse af et uddannelseskrav vil efter ministeriets opfattelse i en vis grad begrænse myndighedernes muligheder for at anvende de udvidede muligheder for at møde i retten ved egne ansatte, men det vil efter ministeriets opfattelse dog ikke medføre væsentlige ulemper for myndighederne. Det forudsættes, at myndighederne i alle tilfælde vil skulle lade sig repræsentere af ansatte, der har den rette faglige ballast, som udførelse af en retssag kræver.

Et uddannelseskrav stilles i dag i de tilfælde, der er omfattet af retsplejelovens § 260, stk. 6 og 7, som imidlertid adskiller sig i væsentlig grad fra tilfælde, hvor en part i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, møder i retten ved en af sine egne ansatte. Retsplejelovens § 260, stk. 6 og 7, angår således tilfælde, hvor en ansat møder på vegne af en tredjemand.

På den anden side vil der være lighed mellem tilfælde omfattet af retsplejelovens nugældende § 260, stk. 6 og 7, og tilfælde omfattet af den

skitserede ordning, hvorefter medarbejderen kan være ansat med det særlige formål at møde i retten. Denne mulighed foreligger ikke efter den gældende bestemmelse i § 260, stk. 3, nr. 4.

Et krav om, at den ansatte har en juridisk bachelor- og kandidateksamen, giver desuden i forhold til andre uddannelser den største sikkerhed for, at den ansatte har de nødvendige faglige kvalifikationer til at møde i retten.

Samlet set er der efter Justitsministeriets opfattelse mest, der taler for, at ansatte, der på statens myndighedsområde møder i retten, skal have en dansk juridisk bachelor- og kandidateksamen.

2.4.2.4. Møderetten

Justitsministeriet har tillige overvejet, om indførslen af den udvidede adgang til brug af rettergangsfuldmægtige til at repræsentere sig i retten bør omfatte enhver ret, herunder landsretten, Sø- og Handelsretten i andre sager end omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret.

En offentligt ansat, som er rettergangsfuldmægtig efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, har efter gældende ret møderet i retten – uanset instans – hvilket også foreslås at skulle gælde for ansatte ved Statsadvokaten, jf. pkt. 2.1.3.

For så vidt angår møderet til byretten ser Justitsministeriet ingen anledning til at stille særlige krav til møderet hertil, hvilket ligeledes ikke er tilfældet for advokater efter retsplejelovens § 132.

For så vidt angår landsretten vil det efter Justitsministeriets opfattelse begrænse en hensigtsmæssig brug af de udvidede muligheder, hvis statsligt ansatte afskæres fra at møde for deres arbejdsgiver i landsretten. Justitsministeriet anser det imidlertid mest hensigtsmæssigt for at sikre, at den ansatte har de rette kompetencer hertil, at den ansatte har opnået møderet for landsretten og i Sø- og Handelsretten i andre sager end omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, efter bestemmelsen i § 133 eller møder med henblik på at opnå en sådan møderet. Det skal også ses i lyset af, at advokater og advokatfuldmægtige i dag efter gældende ret skal efterleve et sådanne krav.

Justitsministeriet finder på denne baggrund, at en statslig rettergangsfuldmægtig, der kan møde på vegne af sin arbejdsgiver, bør omfattes af de sædvanlige krav for møderet for landsretten og Sø- og Handelsretten i retsplejelovens § 133.

For så vidt angår Højesteret vil det også efter Justitsministeriets opfattelse anses for en uhensigtsmæssig begrænsning af den udvidede mødeadgang for rettergangsfuldmægtige, hvis statsligt ansatte afskæres fra at møde i Højesteret. Det vil efter ministeriets opfattelse medføre ulemper for de myndigheder, som ønsker at benytte sig af de udvidede muligheder for at møde i retten ved ansatte, hvis adgangen hertil kun omfatter byretten, landsretten og Sø- og Handelsretten – men ikke Højesteret.

Der kan i den forbindelse peges på, at Højesterets centrale opgave er at afgøre principielle sager, der har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt. En offentlig rettergangsfuldmægtig vil i kraft af sit arbejde oparbejde en specialviden på området og proceserfaring, ligesom vedkommende kan have behandlet sagen i forudgående instanser og derved vil have et indgående kendskab til sagen. Det anses derfor for uhensigtsmæssigt at afskære sådanne fra at repræsentere en statslig arbejdsgiver i Højesteret, forudsat denne har opnået møderet for Højesteret. Det forudsættes i den forbindelse, at myndigheder i Højesteret alene lader sig repræsentere som part ved fagligt meget kompetente ansatte med omfattende proceserfaring og med kendskab til sagsområdet. Adgangen hertil afskærer i øvrigt ikke det offentlige fra i den konkrete sag at søge bistand hos en advokat, hvis behov herfor.

Justitsministeriet finder på denne baggrund, at statsligt ansatte, der i kraft af den udvidede adgang møder i retten, også bør have adgang til at møde i Højesteret, forudsat de har opnået møderet for Højesteret efter retsplejelovens § 134.

Justitsministeriet finder det i den forbindelse hensigtsmæssigt for at sikre understøttelsen af en kvalificeret behandling af sager, at Højesteret – såfremt en statslig myndigheds rettergangsfuldmægtiges udførelse af en sag for Højesteret er uforsvarlig – tilsvarende gældende ret for advokater kan give denne en tilkendegivelse herom, og ved beslutning fratage denne møderetten, såfremt den pågældendes procedure for Højesteret fortsat findes uforsvarlig.

Det bemærkes endvidere generelt for øvrige instanser, at når en statslig myndighed møder ved en af sine ansatte i en civil retssag, kan dommeren eller dommerne i sagen, hvis de finder det relevant, efter hovedforhandlingen give en tilbagemelding om den ansattes førelse af sagen.

Justitsministeriet finder henset til den forskel i, hvem der kan mødes på vegne af det offentlige, som er nærmere beskrevet under pkt. 2.2.1.2, ikke grundlag for at ændre den nugældende regel i retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, hvorefter ansatte, der ikke er ansat med det formål at møde i retten, kan repræsentere deres arbejdsgiver ved en hvilken som helst instans uden krav om møderet. Ministeriet er opmærksom på, at dette i praksis vil indebære, at en person, der efter den i lovforslaget foreslåede ordning er ansat ved en statslig myndighed med det formål at møde i retten, vil være dårligere stillet med hensyn til møderet, end en offentligt ansat, der ikke er ansat med dette særlige formål. Der vil derfor kunne opstå den situation, at en ansat med stor retssagserfaring efter den foreslåede ordning ikke vil kunne give møde i en sag for landsretten (medmindre det er med henblik på at opnå en sådan møderet efter retsplejelovens § 133), mens en ansat, der ikke er ansat med det særlige formål at møde i retten, vil kunne give møde i landsretten uden retssagserfaring og uden uddannelseskrav.

Justitsministeriet finder det desuagtet rigtigst ikke at udvide anvendelsesområdet for retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, til at omfatte alle ansatte desuagtet ansættelsens formål eller at skærpe bestemmelsen ved at stille krav om møderet eller uddannelseskrav for de i bestemmelsen omhandlede personer. Efter Justitsministeriets opfattelse er det vigtigt, at såvel myndigheder som private har mulighed for at repræsentere sig selv ved en af sine ansatte, uden at der stilles særlige krav til den ansattes møderet og uddannelse, når denne er kompetent dertil.

2.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i retsplejelovens § 260 om rettergangsfuldmægtige indføres et nyt stk. 6, der giver en statslig part adgang til at møde ved en ansat på sit myndighedsområde i retten i civile sager.

Det stilles som betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2 (om prøvetid for juridiske kandidater fra andre EU- eller EØS-lande m.v.), og at den ansatte for at møde i landsretten eller i Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, har opnået møderet efter bestemmelsen i § 133 eller møder med henblik på at opnå en sådan møderet. Møderet for Højesteret kan opnås efter retsplejelovens § 134.

Møderetten til landsretten, Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret kan være opnået som advokat og/eller advokatfuldmægtig forud for eller i kombination med den ansattes

ansættelse i det offentlige som rettergangsfuldmægtig efter den nugældende § 260, stk. 7 (fremover stk. 9), om forbrugerombudsmanden og ansatte i Forbrugerombudsmandens sekretariat eller som rettergangsfuldmægtig efter de nye foreslåede bestemmelser i § 260, stk. 6 og 7, herunder ved at give møde i retten med henblik på at opnå sådan møderet efter retsplejeloven. Eksempelvis kan møderet for landsretten opnås ved den ansattes kombineret af en bestået prøvesag for landsretten opnået som advokatfuldmægtig og ved en senere bestået prøvesag under en efterfølgende ansættelse som rettergangsfuldmægtig ved en statslig myndighed.

Tilsvarende kan en rettergangsfuldmægtig opnå møderet for Højesteret ved en kombination af en treårig ansættelsesperiode ved Forbrugerombudsmanden, hvor den ansatte har haft møderet for landsretten, og en efterfølgende toårig ansættelse som rettergangsfuldmægtig for en statslig myndighed efter den foreslåede § 260, stk. 6, hvor den ansatte har mødt i landsretten.

For så vidt angår møderet for Højesteret foreslås det, at Højesteret, såfremt en statslig rettergangsfuldmægtigs udførelse af en sag for Højesteret er uforsvarlig, kan give denne en tilkendegivelse herom. Findes den rettergangsfuldmægtiges procedure for Højesteret fortsat uforsvarlig, kan retten ved beslutning fratage denne møderetten. Møderetten kan generhverves ved rettens beslutning herom.

Det foreslåede indebærer, at staten kan ansætte medarbejdere udelukkende med det formål at møde i retten på vegne af myndigheden eller øvrige myndigheder inden for eget myndighedsområde. Det indebærer, at en ansat, såfremt arbejdsgiveren vurderer, at vedkommende har de rette kvalifikationer, kan møde i retten som part på vegne af en overordnet, sideordnet eller underordnet myndighed forudsat indbyrdes aftale herom imellem myndighederne. Ansatte vil også kunne møde i retten på vegne af myndigheden efter den foreslåede ordning, selvom de ikke er ansat med det særlige formål at møde i retten og f.eks. kun møder i retten som en mindre del af deres arbejdsopgaver.

Den foreslåede udvidede adgang for statsligt ansatte til at møde som partsrepræsentant i retten adskiller sig fra retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4. Sidstnævnte møderet er således afgrænset til myndighedens egne ansatte, hvor den foreslåede udvidede adgang til at møde i retten er afgrænset til ansatte i staten inden for eget myndighedsområde. Eksempelvis vil ansatte

ved Skattestyrelsen i kraft af en indbyrdes aftale mellem de pågældende myndigheder kunne repræsentere Skatteministeriet som part i retten, ligesom ansatte ved Styrelsen for Danmarks Fængsler tilsvarende vil kunne repræsentere Fængselskreds Vest eller Rigspolitiet som part i retten, idet der er tale om parter inden for samme myndighedsområde. Det forudsættes dog samtidig, at bestemmelsen ikke giver mulighed for at oprette en ny myndighed med det særlige formål at føre myndighedernes retssager på et givent myndighedsområde. Der vil således ikke kunne oprettes en særskilt procesmyndighed, der varetager procesførelse på tværs af myndigheder.

Forslaget ændrer ikke på statslige, kommunale eller regionale ansattes adgang til efter gældende ret at møde i retten for deres arbejdsgiver efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4.

En statsligt ansat, der møder som partsrepræsentant i retten på myndighedsområdet efter § 260 stk. 6, vil under sin ansættelse efter omstændighederne kunne opnå advokatbeskikkelse, hvis betingelserne i retsplejelovens kapitel 12 om beskikkelse som advokat opfyldes. Det forudsættes således, at der efter § 119, stk. 4, vil kunne træffes afgørelse om, at en sådan ansættelse helt eller delvist kan medregnes som praktisk juridisk virksomhed i op til 3 år, jf. § 119, stk. 1, nr. 4, såfremt ansættelsen har en karakter, der kan sidestilles med de i § 119, stk. 3, oplistede stillinger. Det vil – som efter gældende ret – være en betingelse for, ansættelsen kan medregnes i fulde 3 år, at den pågældende heri har opnået kendskab til behandlingen af retssager. I så fald skal advokatbeskikkelsen straks deponeres herefter, jf. § 141.

Advokater, der har opnået møderet for landsretten, i alle sager i Sø- og Handelsretten eller Højesteret, og som senere bliver ansat i en offentlig myndighed, og i den forbindelse deponerer deres beskikkelse, jf. retsplejelovens § 141, vil fortsat have møderet for de nævnte retter, som de på vegne af myndigheden møder for i medfør af den foreslåede ordning.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkninger dertil.

2.5. Adgang til dækning af sagsomkostninger, herunder udgifter til bistand fra rettergangsfuldmægtige

2.5.1. Gældende ret

Retsplejelovens kapitel 30 regulerer sagsomkostninger.

Retsplejeloven bygger på det princip, at parterne hver især foreløbig afholder deres egne udgifter, og at udgifter til bevisførelse afholdes af den part, der har anmodet om bevisførelsen. Det følger således af retsplejelovens § 311, at enhver part foreløbig skal betale de omkostninger, der er forbundet med processuelle skridt, som parten har foretaget eller anmodet om.

I civile retssager skal den tabende part som udgangspunkt erstatte modparten de udgifter, retssagen har påført modparten, jf. retsplejelovens § 312. Det følger dog af retsplejelovens § 312, stk. 3, at retten kan bestemme, at den tabende part ikke eller kun delvist skal erstatte modparten de påførte udgifter, hvis særlige grunde taler for det.

Det følger af bemærkningerne, at bestemmelsen indeholder de almindelige regler om, hvilken part der endeligt skal afholde sagsomkostninger. Bestemmelsen angår pligten til helt eller delvist at erstatte modparten de sagsomkostninger, som modparten foreløbigt har afholdt i medfør af § 311. Den nærmere opgørelse af sagsomkostningerne, herunder hvilke udgifter der kan henregnes hertil, reguleres derimod af § 316. Bestemmelsen suppleres af reglerne i §§ 313, 314 og 315 om henholdsvis delvis medhold, hævede sager og appelsager.

Der henvises til L 132 som fremsat den 30. marts 2005, jf. Folketingstidende 2004-05 (2. samling), tillæg A, side 5520 og 5551-5552.

Ifølge retsplejelovens § 313, stk. 1, kan retten pålægge, når hver af parterne for en del taber og for en del vinder sagen, en af parterne at betale delvise sagsomkostninger til modparten eller bestemme, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til modparten. Efter stk. 2 kan retten dog pålægge en af parterne at betale fulde sagsomkostninger til modparten, når modpartens påstand kun i en mindre betydelig grad afviger fra sagens udfald, og afvigelsen ikke har medført særskilte omkostninger.

Det følger af retsplejelovens § 316, stk. 1, at som sagsomkostninger erstattes de udgifter, der har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, erstattes med et passende beløb, og øvrige udgifter erstattes fuldt ud. Udgifter til sagkyndig bistand, der er indhentet med rettens tilladelse i medfør af § 209 a, stk. 1, erstattes dog ikke. Ifølge stk. 2, kan sagsomkostninger ikke tilkendes skadesløst eller efter regning.

Ved lov nr. 370 af 9. april 2018 om ændring af retsplejeloven blev bestemmelsen ændret til også at omfatte rettergangsfuldmægtige efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, som repræsenterer en statslig myndighed. Det følger af bemærkningerne til loven, at udvidelsen ikke omfatter kommunale og regionale myndigheder, jf. Folketingstidende 2018-19, 1. samling, L 74 som fremsat, side 25.

Med hensyn til udmålingen af det passende beløb til dækning af udgifter til advokatbistand vil retten normalt tage udgangspunkt i landsretternes vejledende takster, der er udtryk for, hvordan landsretterne som udgangspunkt vil fastsætte sagsomkostninger i konkrete sager.

Det følger af Præsidenterne for Østre og Vestre Landsrets notat om sagsomkostninger i civile sager af 10. december 2019, at landsretternes takster er opdelt i 6 intervaller fra 0-5.750.000 kr. Se tabel nedenfor.

Sagsværdi:	Salær (ekskl. moms)	Salær (inkl. moms)
0 – 58.000	11.500 – 21.000 (16.250)	14.375 – 26.250 (20.313)
58.001 – 230.000	13.000 – 43.000 (28.000)	16.250 – 53.750 (35.000)
230.001 – 575.000	25.000 – 63.000 (44.000)	31.250 – 78.750 (55.000)
575.001 – 1.150.000	43.000 – 95.000 (69.000)	53.750 – 118.750 (86.250)
1.150.001 – 2.300.000	63.000 – 132.000 (97.500)	78.750 – 165.000 (121.875)
2.300.001 – 5.750.000	101.000 – 259.000 (180.000)	126.250 – 323.750 (225.000)

Kilde: Præsidenterne for Østre og Vestre Landsrets notat om sagsomkostninger i civile sager af 10. december 2019.

For hvert interval angives en middelværdi svarende til sagsomkostningsbeløbet til dækning af udgifter til advokatbistand ved den sag, hvis værdi er i midten af intervallet. Endvidere angives en maksimumsværdi for sagsomkostningsbeløbet ved den sag, hvis værdi svarer til intervallets øvre grænse. Sagsomkostningsbeløbene spænder fra 16.500 kr. (medianværdi) i intervallet 0-58.000 kr. (middelværdi) til 180.000 kr. (medianværdi) i intervallet 2.300.001-5.750.000 kr. (maksimumsværdi). Det vil afhænge af den enkelte sags karakter, om der er grund til at udmåle et beløb i den øvre, midterste eller nedre del af intervallet. Har der været afholdt syn og skøn, bør beløbet normalt udmåles i den øverste halvdel af intervallet. Beløbet kan fastsættes over eller under det angivne interval, hvis sagen har været usædvanlig vanskelig eller

usædvanlig enkel. De nævnte salærer er ekskl. moms. Tabellen gælder uanset om partens udgifter til advokatbistand vedrører en advokat, der er ansat hos parten eller hos en mandatar, der fører retssagen på partens vegne.

Ved sager med en økonomisk værdi over 5.750.000 kr. vil beløbet til dækning af advokatbistand skulle fastsættes skønsmæssigt efter en vurdering af, hvad der kan anses for rimeligt, også under hensyn til sagens omfang og karakter.

Landsretterne har endvidere udarbejdet særskilte takster for inkassosager, fogedsager, tvangsauktioner og sager omfattet af den forenklede proces m.v.

Retsplejelovens kapitel 39 handler om den forenklede proces i byretssager.

Det følger af retsplejelovens § 408, stk. 1, at sagsomkostningerne i sådanne sager fastsættes efter reglerne i retsplejelovens kapitel 30, jf. dog stk. 2.

Ifølge § 408, stk. 2, skal der i sager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 5.000 kr., erstattes udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, med højst 1.500 kr. eksklusive moms. I sager om krav, der har en økonomisk værdi over 5.000 kr., men ikke over 10.000 kr., erstattes udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, med højst 2.500 kr. eksklusive moms.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har i forlængelse af etableringen af Statsadvokaten, jf. afsnit 2.1, og udvidelsen af statslige myndigheders adgang til at møde i retten ved ansatte på sit myndighedsområde, jf. pkt. 2.5.3, overvejet spørgsmålet om, hvorvidt retten i den anledning bør kunne tilkende det offentlige som vindende part et passende beløb til dækning af sagsomkostninger, herunder udgifter til bistand fra en rettergangsfuldmægtig.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der som udgangspunkt vil være lidt et tab for det offentlige i form af lønudgifter m.v. til den ansatte.

Efter de gældende regler vil spørgsmålet om sagsomkostninger også afhænge af, hvorvidt det offentlige vælger at lade sig repræsentere ved en

advokat (hvorved modparten kan blive pålagt at betale sagsomkostninger hertil) eller ved egne ansatte (hvorved modparten ikke kan blive pålagt at betale sagsomkostninger hertil for så vidt angår ansatte ved kommunerne og regionerne, men derimod for statsligt ansatte). De gældende regler rummer derfor på dette punkt et element af tilfældighed i forhold til størrelsen af de pålagte sagsomkostninger for modparten til en myndighed i en civil retssag.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at det tab i form af lønudgifter m.v., som henholdsvis Statsadvokaten og en statslig myndighed vil lide ved at lade sig repræsentere ved egne ansatte i en civil retssag, bør kunne erstattes med et passende beløb som sagsomkostninger.

Lovforslaget indebærer, at det offentlige i langt højere grad end for nuværende skal hjemtage retssager, som i dag føres af advokater, hvor retten kan tilkende det offentlige sagsomkostninger for advokatens bistand. Det er Justitsministeriets opfattelse, at det offentlige efter hjemtagelsen af retssager bør have samme adgang til at kunne blive tildelt sagsomkostninger for retssager, som føres af advokater, som ved retssager, der føres af rettergangsfuldmægtige ved Statsadvokaten eller ved statslige parter.

Justitsministeriet har i den forbindelse overvejet, om en eventuel ændring af det offentliges adgang til sagsomkostninger efter retsplejelovens § 316 og § 408 bør omfatte alle (offentlige og private) parter. Private parter har imidlertid – i modsætning til hovedparten af offentlige myndigheder – allerede i dag mulighed for at få tilkendt sagsomkostninger, hvis de har en advokat ansat til at føre retssager. Det er derfor Justitsministeriets opfattelse, at ændringen ikke bør omfatte private parter.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der indføres en hjemmel i retsplejelovens § 316, stk. 1, og § 408, stk. 2, til at udgifter til bistand fra rettergangsfuldmægtige, der efter den foreslåede § 260, stk. 6, møder i retten i på vegne af en statslig part på sit myndighedsområde, kan erstattes med et passende beløb.

Det foreslås endvidere, at der indføres en hjemmel i retsplejelovens § 316, stk. 1, og § 408, stk. 2, til at udgifter til bistand fra rettergangsfuldmægtige ved Statsadvokaten, der efter den foreslåede § 260, stk. 7, møder i retten på vegne af en statslig part, kan erstattes med et passende beløb.

Det forudsættes, at opgørelsen af det beløb, hvormed udgifter til bistand fra andre rettergangsfuldmægtige end advokater, der møder i medfør af den foreslåede ordning, skal erstattes, foretages på samme måde som i

forbindelse med udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af lovens § 260, stk. 6, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 7, repræsenterer en part, samt efter § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig part. Det indebærer, at opgørelsen sker på grundlag af landsretspræsidenternes vejledende satser for fastsættelse af et passende beløb til dækning af udgifter til advokatbistand i civile sager (proceduresager og inkassosager).

Behandles sagen efter retsplejelovens kapitel 39 om mindre krav (småsagsprocessen), vil de særlige satser for sådanne sager skulle anvendes, og i sådanne sager, der har en økonomisk værdi på højst 10.000 kr., gælder herudover særlige maksima for erstatning af udgifter til bistand fra advokat eller anden rettergangsfuldmægtig, jf. retsplejelovens § 408, stk. 2.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 11-12, og bemærkninger dertil.

2.6. Vidneudelukkelse for ansatte ved Statsadvokaten

2.6.1. Retsplejelovens regler om vidneudelukkelse

Retsplejelovens kapitel 18 omhandler vidner.

Det fremgår af retsplejelovens § 170, stk. 1, at vidneforklaring ikke – mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse – må afkræves præster i folkekirken eller andre trossamfund, læger, forsvarere, retsmæglere, patentrådgivere, som er optaget på den liste, der er anført i artikel 134, stk. 1, i den europæiske patentkonvention, og advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed.

I henhold til § 170, stk. 2, kan retten pålægge læger, retsmæglere, patentrådgivere som nævnt i stk. 1 og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves. Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad en advokat har erfaret i en retssag, som har været betroet denne til udførelse, eller hvori dennes råd har været søgt. Det samme gælder for, hvad en patentrådgiver som nævnt i stk. 1 har erfaret i en retssag, hvori dennes råd har været søgt.

Efter stk. 3 kan retten endvidere bestemme, at forklaring ikke skal afgives om forhold, med hensyn til hvilke vidnet i medfør af lovgivningen har tavshedspligt, hvis hemmeligholdelse har væsentlig betydning.

Reglerne i stk. 1-3 gælder også for de pågældende personers medhjælpere, jf. § 170, stk. 4.

Anvendelsen af vidneudelukkelse efter retsplejelovens § 170 forudsætter for advokater, at den pågældende ikke har deponeret sin advokatbeskikkelse, jf. Østre Landsrets kendelse af 17. juni 2016 i kære 22. afd. B-1401-16 (U.2016.3549 Ø).

2.6.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har overvejet, om Statsadvokatens ansatte skal omfattes af retsplejelovens regler om vidneudelukkelse. Det er hensigten med Statsadvokaten, at dens ansatte skal yde rådgivning og føre retssager på vegne af statslige parter. Det er Justitsministeriets vurdering, at forholdet mellem en ansat ved Statsadvokaten og den opdragsgivende myndighed i høj grad kan sidestilles med det klientforhold, som gælder imellem en advokat og dennes klient. Justitsministeriet finder det på den baggrund hensigtsmæssigt, at ansatte ved Statsadvokatens virksomhed i form af rådgivning samt retssagsførelse tilsvarende omfattes af reglerne i retsplejelovens § 170, stk. 1-4, om vidneudelukkelse, som i dag omfatter bl.a. advokater om det, som er komme til kundskab ved udøvelse af deres virksomhed.

2.6.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at ansatte ved Statsadvokaten omfattes af retsplejelovens § 170, stk. 1-4, om vidneudelukkelse.

Justitsministeriet forudsætter i den forbindelse, at ikke enhver virksomhed udøvet af Statsadvokatens ansatte omfattes af udgangspunktet om vidneudelukkelse, men alene en ansat ved Statsadvokatens virksomhed i form af rådgivning og retssagsførelse, herunder eksempelvis drøftelser med opdragsgivende myndighed, udarbejdelse af processkrifter og førelse af sagen for retten mv. Opgaver, der ikke relaterer sig til rådgivning samt førelse af retssager, er således ikke omfattet.

Det foreslåede medvirker, at ansatte ved Statsadvokaten som udgangspunkt er udelukket fra at afgive vidneforklaring, jf. stk. 1, hvis dette vil stride mod ønsket fra den opdragsgivende myndighed. Dette udgangspunkt fraviges, hvis retten pålægger dem det, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald og sagens beskaffenhed og dens betydning for

vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves, jf. § 170, stk. 2, 1. pkt. Rettens pålæg kan dog ikke i borgerlige sager udstrækkes til, hvad en ansat ved Statsadvokaten har erfaret i en retssag, som har været betroede denne til udførelse, eller hvori dennes råd har været søgt, jf. § 170, stk. 2, 2. pkt.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3-5, og bemærkninger dertil.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes at medføre væsentlige merudgifter på Justitsministeriets område af varig karakter. Merudgifterne kan henføres til dels oprettelsen af Statsadvokaten som en ny myndighed på Justitsministeriets område, dels at Statsadvokaten fremover skal varetage civile retssager på vegne af en række statslige myndigheder samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder. De økonomiske konsekvenser herunder eventuelle konsekvenser for statens samlede advokatindkøb, kontraktstyring og overgang til nye ordninger er under afklaring.

Forslaget kan medføre, at der sker et fald i statslige myndigheders udgifter til advokatbistand til at føre retssager som følge af, at visse kategorier af sager, hvor en statslig myndighed i dag møder ved en advokat, hjemtages. De økonomiske konsekvenser som følge heraf er ligeledes under afklaring.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Forslaget har til formål at understøtte i højere grad, at det offentlige fører egne retssager, hvor relevant. Forslaget etablerer således en adgang for Statsadvokatens ansatte til at møde i retten som partsrepræsentant på vegne af staten og udvider statslige myndigheders adgang til at møde i retssager ved ansatte på sit myndighedsområde.

Forslaget kan således medføre, at advokater, herunder Advokatfirmaet Poul Schmith/Kammeradvokaten, i færre tilfælde end i dag vil skulle repræsentere statslige myndigheder i retssager, hvilket vil kunne medføre et afledt tab i omsætning.

Lovforslaget forventes i øvrigt ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 7. september 2026 til den 5. oktober 2026 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Højesteret, Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Tingslysningsretten, Advokatsamfundet, Amnesty International, Aalborg Universitet – Juridisk Institut, Aarhus Universitet – Juridisk Institut, Ankestyrelsen, Copenhagen Business School – Juridisk Institut, Dansk Erhverv, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, DI, Djøf, Djøf Advokat, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Finans Danmark, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Foreningen af Udlændingeretsadvokater, Forsikring & Pension, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Københavns Universitet – Det Juridiske Fakultet, Procesbevillingsnævnet, Retspolitisk Forening, Syddansk Universitet – Juridisk Institut.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Lovforslaget kan understøtte, at der sker et fald i det offentliges udgifter til advokatbistand til at føre retssager	Ingen

Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Lovforslaget kan medføre, at advokater i færre tilfælde end i dag vil skulle repræsentere offentlige myndigheder som part i retssager
Administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Retsplejelovens § 119 indeholder en række betingelser for at kunne blive beskikket som advokat. Efter stk. 2 har enhver ret til at få beskikkelse som advokat, hvis nogle nærmere angivne betingelser er opfyldt. Det er bl.a. et krav, jf. stk. 2, nr. 4, at vedkommende i mindst 3 år har været i praktisk juridisk virksomhed, jf. stk. 3 og 4.

Det fremgår af retsplejelovens § 119, stk. 3, at praktisk juridisk virksomhed består i deltagelse i almindelig advokatvirksomhed, herunder opnåelse af kendskab til behandlingen af retssager, som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del.

Det foreslås, at der i § 119, stk. 3, efter »domstolene« indsættes »Statsadvokaten,«.

Det foreslåede indebærer at arbejde i en juridisk stilling ved Statsadvokaten, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del, skal anses for praktisk juridisk virksomhed omfattet af retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 4.

Dette vil medføre, at ansatte ved Statsadvokaten ved deres ansættelse vil kunne opfylde betingelsen om praktisk juridisk virksomhed, og dermed vil kunne opnå en advokatbeskikkelse, forudsat de øvrige betingelser herfor er opfyldt.

Da udøvelse af advokatvirksomhed som hovedregel ikke kan forenes med nogen stilling i det offentlige tjeneste, vil en ansat ved Statsadvokaten, der opnår advokatbeskikkelse, straks skulle deponere sin beskikkelse, jf. retsplejelovens § 141.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Statslige myndigheder skal som udgangspunkt selv – eventuelt under inddragelse af relevante myndigheder – løse juridiske problemstillinger, der hører under den enkelte myndigheds ansvarsområde. Statsligt ansatte kan desuden møde i retten på vegne af myndigheden, hvis de ansatte også udfører andre arbejdsopgaver end retssagsførelse, f.eks. administrativ sagsbehandling, jf. retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4. Derudover har statslige myndigheder også mulighed for at indkøbe ekstern juridisk bistand til rådgivnings- og retssagsopgaver.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 147 j, at justitsministeren opretter en statsadvokat, som fremover skal varetage civile retssager på vegne af statslige myndigheder samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder.

Det foreslåede vil indebære, at Statsadvokaten kommer til at indgå i det almindelige administrative myndighedshierarki på Justitsministeriets område, og dermed som udgangspunkt vil være underlagt justitsministerens tilsyns- og instruktionsbeføjelse. Det betyder, at justitsministeren bl.a. vil kunne pålægge Statsadvokaten at håndtere en retssag eller rådgivningssag for ministeriet eller en anden statslig myndighed.

Det foreslåede vil desuden indebære, at Statsadvokaten som udgangspunkt skal varetage civile retssager, hvor en statslig myndighed er sagsøgt eller sagsøger, samt yde juridisk rådgivning til statslige myndigheder. Der vil være tale om rådgivning i relation til retssager.

Det forudsættes, at Statsadvokaten skal bistå statslige myndigheder i forbindelse med civile retssager, medmindre der er tale om en sag, som har tilknytning til et konkurrenceudsat område, som er omfattet af aftalen med Poul Schmith, som den statslige myndighed fører ved egne ansatte eller som Statsadvokaten f.eks. af ressourcemæssige årsager ikke har mulighed for at påtage sig.

Det forudsættes desuden, at statslige myndigheder forud for inddragelse af Statsadvokaten, som udgangspunkt skal søge rådgivning hos den eller de relevante statslige myndigheder, som har ansvaret for det retsområde eller den regulering, rådgivningen drejer sig om. Det betyder, at rådgivningssager vedrørende f.eks. forvaltningsret eller statsstøtte skal søges løst med bistand fra henholdsvis Justitsministeriets Lovafdeling og

Erhvervsministeriets Statsstøttesekretariat, inden Statsadvokaten inddrages. Tilbagevendende sagstyper, som udgør en del af statslige myndigheders kerneopgaver, herunder bl.a. lov- og forskriftsforberedende arbejde, ministerbetjening samt udarbejdelse af afgørelser i f.eks. konkrete aktindsigtssager, skal søges løst internt. Det forudsættes i den forbindelse, at Statsadvokaten som det klare udgangspunkt ikke skal varetage konkret sagsbehandling på vegne af statslige myndigheder, f.eks. bidrage til bekæmpelse af sagspukler.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Den enkelte minister har en række over-/underordningsbeføjelser i forhold til de myndigheder, som indgår i det statslige administrative hierarki. En minister har således bl.a. mulighed for at føre tilsyn med den underordnede myndighed, udstede generelle og konkrete tjenestebefalinger, ligesom en underordnet myndigheds afgørelser kan indbringes for ministeren efter den almindelige retsgrundsætning om administrativ rekurs.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 147 k, stk. 1, at Statsadvokaten er uafhængig i forbindelse med forberedelsen og hovedforhandlingen af civile retssager efter § 147 j, og at tilsvarende gælder, når Statsadvokaten yder rådgivning efter § 147 j.

Det foreslåede vil indebære, at Statsadvokaten ikke vil være underlagt justitsministerens instruktions- og tilsynsbeføjelse i forbindelse med varetagelsen af civile retssager for statslige myndigheder. Det kan eksempelvis være, når Statsadvokaten og den opdragsgivende myndighed beslutter, hvilke påstande der skal nedlægges i en konkret retssag, hvilke anbringender der skal gøres gældende, eller om en sag skal ankes.

Det foreslåede vil desuden indebære, at Statsadvokaten ikke vil være underlagt justitsministerens instruktions- og tilsynsbeføjelse, når Statsadvokaten rådgiver statslige myndigheder.

Uafhængigheden vil alene knytte sig til Statsadvokatens juridiske vurderinger, udformning af processkrifter, processuelle beslutninger og lignende. Statsadvokaten vil således kunne pålægges f.eks. at håndtere en retssag eller rådgivningssag for ministeriet eller en anden statslig myndighed, eller i øvrigt beslutte at udvide Statsadvokatens opgaveportefølje.

Afskæringen af justitsministerens tilsyns- og instruktionsbeføjelse vil betyde, at justitsministeren ikke vil være ansvarlig for eventuelle fejl i forbindelse med Statsadvokatens retssagsførelse eller rådgivning.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 147 l, at lov om offentlighed i forvaltningen ikke gælder for den virksomhed, Statsadvokaten udøver i medfør af § 147 j.

Det vil indebære, at dokumenter og andet materiale, som Statsadvokaten udarbejder, modtager eller på anden måde behandler i forbindelse med varetagelsen af retssags- og rådgivningssager efter den foreslåede § 147 j, undtages offentlighedslovens regler. Offentligheden vil således ikke kunne få indsigt i materiale omfattet af bestemmelsen gennem reglerne om aktindsigt i offentlighedsloven.

Hvis Statsadvokaten skal kunne varetage sin opgave som juridisk rådgiver og repræsentant for offentlige myndigheder, er det en forudsætning, at det materiale, som blive udarbejdet af Statsadvokaten i forbindelse med varetagelsen af retssags- og rådgivningssager efter § 147 j, ikke kommer til offentlighedens kendskab. Dette gælder også sådant materiale hos Statsadvokaten, som ikke er udvekslet med den opdragsgivende myndighed og dermed vil kunne undtages fra aktindsigt efter offentlighedslovens § 27, nr. 4.

Statsadvokatens virksomhed efter den foreslåede § 147 j forudsætter således også, at Statsadvokaten ikke kan forpligtes til at udlevere materiale, der ikke er udvekslet med den opdragsgivende myndighed, men som i de fleste tilfælde vil afspejle f.eks. foreløbige overvejelser, risikovurderinger, strategiovervejelser m.v. Udlevering af sådant materiale til f.eks. en modpart i en sag for domstolene vil kunne stille Statsadvokaten i en ufordelagtig position i forhold til en privat advokat i samme rolle, idet offentlighedsloven slet ikke gælder for private advokater.

Dette skal ses i lyset af, at Statsadvokaten vil få til opgave at varetage civile retssager på vegne af statslige myndigheder og yde rådgivning til statslige myndigheder om juridiske spørgsmål. Statsadvokaten vil f.eks. skulle rådgive statslige myndigheder om juridiske tvivlsspørgsmål og overvejelser i forbindelse med en retssag og i den forbindelse – ligesom en ekstern privat advokat – være den pågældende myndigheds fortrolige rådgiver.

Til nr. 3-5

Retsplejelovens kapitel 18 omhandler vidner.

Det fremgår af § 170, stk. 1, at mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse, må vidneforklaring ikke afkræves præster i folkekirken eller andre trossamfund, læger, forsvarere, retsmæglere, patentrådgivere, som er optaget på den liste, der er anført i artikel 134, stk. 1, i den europæiske patentkonvention, og advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed.

Efter stk. 2, kan retten pålægge læger, retsmæglere, patentrådgivere som nævnt i stk. 1 og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves. Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad en advokat har erfaret i en retssag, som har været betroet denne til udførelse, eller hvori dennes råd har været søgt. Det samme gælder for, hvad en patentrådgiver som nævnt i stk. 1 har erfaret i en retssag, hvori dennes råd har været søgt.

I henhold til stk. 3 kan retten kan bestemme, at forklaring ikke skal afgives om forhold, med hensyn til hvilke vidnet i medfør af lovgivningen har tavshedspligt, og hvis hemmeligholdelse har væsentlig betydning.

Reglerne i stk. 1-3 gælder også for de pågældende personers medhjælpere, jf. stk. 4.

Det foreslås i § 170, *stk. 1*, at der efter »patentrådgivere, som er optaget på den liste, der er anført i artikel 134, stk. 1, i den europæiske patentkonvention,« indsættes »ansatte ved Statsadvokaten«.

Det foreslås endvidere i § 170, *stk. 2, 1. pkt.*, at der efter »patentrådgivere som nævnt i stk. 1« indsættes »ansatte ved Statsadvokaten«.

Der foreslås desuden i § 170, *stk. 2, 2. pkt.*, at der efter »Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad« indsættes »en ansat ved Statsadvokaten og«.

Det foreslåede indebærer, at ansatte ved Statsadvokaten omfattes af retsplejelovens § 170, stk. 1-4, om vidneudelukkelse. Det forudsætter i den forbindelse, at ikke enhver virksomhed udøvet af Statsadvokatens ansatte

omfattes af udgangspunktet om vidneudelukkelse, men alene en ansat ved Statsadvokatens virksomhed i form rådgivning og retssagsførelse, herunder eksempelvis drøftelser med opdragsgivende myndighed, udarbejdelse af processkrifter og førelse af sagen for retten mv. Opgaver, der ikke relaterer sig til rådgivning samt førelse af retssager, vil således ikke være omfattet.

Det foreslåede medvirker, at ansatte ved Statsadvokaten som udgangspunkt er udelukket fra at afgive vidneforklaring, jf. stk. 1, hvis dette vil stride mod ønsket fra den opdragsgivende myndighed. Dette udgangspunkt fraviges, hvis retten pålægger dem det, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves, jf. § 170, stk. 2, 1. pkt. Rettens pålæg kan dog ikke i borgerlige sager udstrækkes til, hvad en ansat ved Statsadvokaten har erfaret i en retssag, som har været betroede denne til udførelse, eller hvori dennes råd har været søgt, jf. § 170, stk. 2, 2. pkt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.7. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Det følger af retsplejelovens § 260, stk. 1, at en part kan lade en anden møde for sig i retten efter nedenstående regler i stk. 2-10 om rettergangsfuldmægtige.

Det foreslås i § 260, *stk. 1*, at henvisningen til »stk. 2-10« ændres til »stk. 2-12«.

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af indsættelsen af de nye stk. 6 og 7 i § 260, som giver mulighed for, at Statsadvokaten og statslige myndigheder ved ansatte på myndighedsområdet kan møde i retten, hvorfor henvisningen i § 260, stk. 1, til, efter hvilke bestemmelser en part kan lade en anden møde for sig som rettergangsfuldmægtig, ændres.

Til nr. 7

Det foreslås i § 260, *stk. 2*, at ændre »stk. 3, 5, 6, 7, 9 og 10« til »stk. 3, 5-9, 11 og 12«.

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af indsættelsen af de nye stk. 6 og 7 i § 260, som giver mulighed for, at Statsadvokaten og statslige myndigheder ved ansatte på myndighedsområdet kan møde i retten, hvorfor

henvisningen i § 260, stk. 2, til, hvilke bestemmelser der fraviger udgangspunktet om advokaters møderetsmonopol, ændres.

Til nr. 8

Advokater nyder i udgangspunktet et møderetsmonopol efter retsplejelovens § 131 og § 260, stk. 2. Som en af undtagelserne hertil følger det af retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, at en part kan møde i retten ved personer, der er ansat hos parten for et tidsrum, der ikke er kortere end 1 måned, og – når parten ikke selv er advokat – ikke med det særlige formål at møde i retten.

For så vidt angår advokaters møderet følger det af retsplejelovens § 132, stk. 1, at enhver advokat har møderet for byret, for Sø og Handelsretten i sager omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og for Den Særlige Klageret.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 133, stk. 1, at en advokat har møderet for landsret og i alle sager for Sø- og Handelsretten, når advokaten har bestået en prøve i procedure.

Ifølge retsplejelovens § 134, stk. 1, har en advokat møderet for Højesteret, når den pågældende har indgivet anmeldelse til Højesterets justitskontor vedlagt en erklæring fra Advokatrådet om, at advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, og en erklæring fra vedkommende landsret, herunder Grønlands Landsret, om, at advokaten er øvet i procedure.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 134, stk. 2, at hvis en advokats udførelse af en sag for Højesteret er uforsvarlig, kan Højesteret give advokaten en tilkendegivelse herom. Findes advokatens procedure for Højesteret fortsat uforsvarlig, kan retten ved beslutning fratage advokaten møderetten. Møderetten kan generhverves ved rettens beslutning herom.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.2.1.1. og 2.2.1.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Med lovforslagets § 1, nr. 5, foreslås det, at der indsættes to nye stykker i § 260 om rettergangsfuldmægtige.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 6*, hvorefter en statslig part kan møde ved en ansat på sit myndighedsområde i retten. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135

a, stk. 2 (om prøvetid for juridiske kandidater fra andre EU- eller EØS-lande m.v.), og at den ansatte for at møde i landsretten, i Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret har opnået møderet efter §§ 133 og 134 eller møder med henblik at opnå en sådan møderet.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at statsligt ansatte kan møde som partsrepræsentant i retten, uanset om de er ansat alene med det formål at møde i retten, og at de kan møde på vegne af ikke blot ansættelsesmyndigheden, men også en anden statslig myndighed inden for myndighedens myndighedsområde.

Der stilles som betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog retsplejelovens § 135 a, stk. 2. Henvisningen til § 135 a, stk. 2, indebærer, at Justitsministeren, i det omfang det er nødvendigt til opfyldelse af Danmarks EU-retlige forpligtelser, kan fritage fra kravet om, at ansøgeren om advokatbeskikkelse skal have bestået en dansk juridisk bachelor- eller kandidateksamen, herunder fastsætte en prøvetid som betingelse herfor.

Det er endvidere en betingelse, at den ansatte for at møde i landsretten, i Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret, har opnået møderet efter retsplejelovens §§ 133 og 134 eller møder med henblik på at opnå en sådan møderet.

Dette indebærer, at retsplejelovens regler i kapitel 13 om advokaters møderet for domstolene vil finde anvendelse for rettergangsfuldmægtige efter den foreslåede ordning. Retsplejelovens §§ 133 og 134 vil således finde tilsvarende anvendelse for rettergangsfuldmægtiges opnåelse af møderet ved landsretten, i Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret efter den foreslåede ordning.

For så vidt angår udførelsen af sager i Højesteret foreslås det, at Højesteret, såfremt en statslig rettergangsfuldmægtigs udførelse af en sag for Højesteret er uforsvarlig, kan give denne tilkendegivelse herom. Findes den rettergangsfuldmægtiges procedure for Højesteret fortsat uforsvarlig, kan retten ved beslutning fratage denne møderetten. Møderetten kan generhverves ved rettens beslutning herom.

For så vidt angår opnåelsen af møderet til Højesteret vil ansættelsen ved den statslige myndighed medregnes som virksomhed som advokat med møderet

for landsret efter § 134, stk. 1, fra det tidspunkt, hvor den ansatte måtte have bestået den i 3. pkt. omtalte prøve i procedure. Det forudsættes det i den forbindelse, at den i § 134 omtalte erklæring, om at advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, kan udstedes af den eller de relevante statslige ansættelsesmyndigheder for så vidt angår den del af denne periode, der måtte være opfyldt gennem ansættelsen ved disse.

Møderetten til landsretten, Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret kan være opnået som advokat og/eller advokatfuldmægtig forud for eller i kombination med den ansattes ansættelse i det offentlige som rettergangsfuldmægtig efter den nugældende § 260, stk. 7 (fremover stk. 9), om forbrugerombudsmanden og ansatte i Forbrugerombudsmandens sekretariat eller som rettergangsfuldmægtig efter de nye foreslåede bestemmelser i § 260, stk. 6 og 7, herunder ved at give møde i retten med henblik på at opnå sådanne møderet efter retsplejeloven. Eksempelvis kan møderet til landsretten opnås ved den ansattes kombination af en bestået prøvesag for landsretten opnået som advokatfuldmægtig og ved en senere bestået prøvesag under en efterfølgende ansættelse som rettergangsfuldmægtig ved en statslig myndighed.

Tilsvarende kan en rettergangsfuldmægtig opnå møderet for Højesteret ved en kombination af en treårig ansættelsesperiode ved Forbrugerombudsmanden, hvor den ansatte har haft møderet for landsretten, og en efterfølgende toårig ansættelse som rettergangsfuldmægtig for en statslig myndighed efter den foreslåede § 260, stk. 6, hvor den ansatte har haft mødt i landsretten.

Bestemmelsen stiller ikke krav til, om ansættelsen er på deltid eller fuldtid. Det er dog en forudsætning, at der foreligger et ansættelsesforhold, og at dette ansættelsesforhold er den ansattes hovedbeskæftigelse. Den ansatte vil godt kunne være ansat på deltid, forudsat at ansættelsen er den pågældendes hovedbeskæftigelse. En deltidsansat i en statslig myndighed, der som hovedbeskæftigelse er ansat et andet sted (herunder hos en anden offentlig myndighed), eller som hovedbeskæftigelse er selvstændig erhvervsdrivende, kan derimod ikke i medfør af det foreslåede møde i retten for den myndighed, hvor den ansatte har bibeskæftigelse. Ansatte vil kunne møde i retten på vegne af myndigheden efter den foreslåede ordning, selvom de ikke er ansat med det særlige formål at møde i retten og f.eks. kun møder i retten som en mindre del af deres arbejdsopgaver.

Bestemmelsen afskærer ikke offentligt ansattes eksisterende adgang, herunder statsligt ansatte, til i henhold til gældende ret at møde som part i retten på vegne af deres arbejdsgiver efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4.

En statsligt ansat, der møder som partsrepræsentant i retten på myndighedsområdet efter § 260 stk. 6, vil under sin ansættelse efter omstændighederne kunne opnå advokatbeskikkelse, hvis betingelserne i retsplejelovens kapitel 12 om beskikkelse som advokat opfyldes. Det forudsættes således, at der efter § 119, stk. 4, vil kunne træffes afgørelse om, at en sådan ansættelse helt eller delvist kan medregnes som praktisk juridisk virksomhed i op til 3 år, jf. § 119, stk. 1, nr. 4, såfremt ansættelsen har en karakter, der kan sidestilles med de i § 119, stk. 3, oplistede stillinger. Det vil – som efter gældende ret – være en betingelse for, ansættelsen kan medregnes i fulde 3 år, at den pågældende heri har opnået kendskab til behandlingen af retssager. I så fald skal advokatbeskikkelsen straks deponeres herefter, jf. § 141. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås endvidere at indsætte et nyt *stk. 7*, hvoraf følger, at ansatte ved Statsadvokaten kan møde for en statslig part i retten. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2.

Der stilles som betingelse, at den ansatte ved Statsadvokaten har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog retsplejelovens § 135 a, stk. 2. Henvisningen til § 135 a, stk. 2, indebærer, at Justitsministeren kan, i det omfang det er nødvendigt til opfyldelse af Danmarks EU-retlige forpligtelser, fritage fra kravet om, at ansøgeren om advokatbeskikkelse skal have bestået en dansk juridisk bachelor- eller kandidateksamen, herunder fastsætte en prøvetid som betingelse herfor.

Møderetten omfatter udover byretten landsretten, Sø- og Handelsretten og Højesteret – uden iagttagelse af reglerne om møderet efter retsplejelovens kapitel 13. En ansat ved Statsadvokaten kan dog – med henblik på brug ved eventuelt senere virke ved advokatvirksomhed – opnå møderet efter tilsvarende regler som gælder for advokater og deres autoriserede fuldmægtige, jf. retsplejelovens kapitel 13 om advokaters møderet for domstolene, herunder aflægge den i § 133 omtalte prøve i procedure. Derudover kan ansættelsen ved Statsadvokaten medregnes som virksomhed

som advokat med møderet for landsret efter § 134, stk. 1, fra det tidspunkt, hvor den ansatte måtte have bestået den i 3. pkt. omtalte prøve i procedure. For så vidt angår Højesteret finder § 134, stk. 1, endvidere anvendelse under ansættelsen ved Statsadvokaten. Det forudsættes i den forbindelse, at den i § 134 omtalte erklæring, om at advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, kan udstedes af Statsadvokaten for så vidt angår den del af denne periode, der måtte være opfyldt gennem ansættelsen ved Statsadvokaten.

Det foreslåede indebærer, at en ansat ved Statsadvokaten, som senere i sin karriere måtte ønske at virke som advokat, vil have møderet som advokat for landsret, i alle sager for Sø- og Handelsretten og Højesteret, forudsat vedkommende under sin forrige ansættelse hos Statsadvokaten – eventuelt kombineret med en forudgående eller efterfølgende anden ansættelse eller virke som advokat – har opfyldt betingelserne i retsplejelovens §§ 133 og 134, herunder kravet om sammenlagt mindst 5 års virksomhed med møderet for landsretten.

Bestemmelsen stiller ikke krav til, om ansættelsen er på deltid eller fuldtid. Det er dog en forudsætning, at der foreligger et ansættelsesforhold, og at dette ansættelsesforhold er den ansattes hovedbeskæftigelse. Den ansatte vil godt kunne være ansat på deltid, forudsat at ansættelsen er den pågældendes hovedbeskæftigelse. En deltidsansat hos Statsadvokaten, der som hovedbeskæftigelse er ansat et andet sted (herunder hos en anden offentlig myndighed) eller som hovedbeskæftigelse er selvstændig erhvervsdrivende, kan derimod ikke i medfør af det foreslåede møde i retten for Statsadvokaten. Ansatte vil kunne møde i retten på vegne af Statsadvokaten efter den foreslåede ordning, selvom de ikke er ansat med det særlige formål at møde i retten og f.eks. kun møder i retten som en mindre del af deres arbejdsopgaver.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 og 2.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9

Det følger af retsplejelovens § 260, stk. 8, at justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om ordningen i stk. 6 og 7.

Det foreslås, i § 260, stk. 8, der bliver til stk. 10, at ændre henvisningen til stk. 6 og 7 til stk. 8 og 9.

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af indsættelsen af nye stk. 6 og 7 i § 260, hvorfor henvisningen i § 260, stk. 8, der bliver stk. 10, ændres. Den foreslåede ændring medfører ikke indholdsmæssige konsekvenser.

Til nr. 10

Det følger af retsplejelovens § 267 a, stk. 1, at den, som uden at være omfattet af § 260, stk. 2, 3, 6, 7, 9 og 10, samt § 136, stk. 8, i medfør af § 260, stk. 5, repræsenterer en part i sager om inddrivelse af forfaldne pengekrav efter reglerne i kapitel 44 a, i sager i den forenkede proces efter reglerne i kapitel 39 samt under udlægsforretninger i fogedretten, skal udvise en adfærd, som er i overensstemmelse med god skik for rettergangsfuldmægtige. Rettergangsfuldmægtigen skal udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv tilsiger. Sagen skal fremmes med den fornødne hurtighed.

Det følger endvidere af stk. 2, at Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om god skik for rettergangsfuldmægtige.

Det foreslås i § 267 a, stk. 1, at ændre henvisningen til stk. 2, 3, 6, 7, 9 og 10 til stk. 2, 3, 6-9, 11 og 12.

Det foreslåede indebærer, at rettergangsfuldmægtige efter de foreslåede § 260, stk. 6 og 7, i lighed med den gældende retstilstand for bl.a. rettergangsfuldmægtige efter § 260, stk. 3, nr. 4, og de nuværende stk. 6 og 7, der med lovforslaget bliver stk. 8 og 9, ikke omfattes af god skik for rettergangsfuldmægtige.

Statsadvokatens ansatte vil – som offentligt ansatte embedsmænd – være omfattet af det ansvar og de pligter, som gælder for embedsværket, herunder pligterne i Kodex VII. Der henvises til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 11

Det følger af retsplejelovens § 316, stk. 1, at som sagsomkostninger erstattes de udgifter, der har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Det følger endvidere, at udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, erstattes med et passende beløb, og øvrige udgifter

erstattes fuldt ud. Udgifter til sagkyndig bistand, der er indhentet med rettens tilladelse i medfør af § 209 a, stk. 1, erstattes dog ikke.

Det foreslås i § 316, stk. 1, 2. pkt., at ændre »§ 260, stk. 6« til »§ 260, stk. 6-8«.

Det foreslåede indebærer, at retten kan tilkende staten og Statsadvokaten sagsomkostninger for bistand fra rettergangsfuldmægtige efter de foreslåede § 260, stk. 6 og 7. Det foreslåede indebærer ikke en ændring af de standardiserede takster, retten skal udmåle sagsomkostninger efter.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 12

Retsplejelovens kapitel 39 fastsætter regler om den forenklede proces.

Det følger af retsplejelovens § 408, stk. 2, at i sager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 5.000 kr., erstattes udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, med højst 1.500 kr. eksklusive moms. Det følger endvidere, at i sager om krav, der har en økonomisk værdi over 5.000 kr., men ikke over 10.000 kr., erstattes udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, med højst 2.500 kr. eksklusive moms.

Det foreslås i § 408, stk. 2, 1. og 2. pkt., at ændre »§ 260, stk. 6« til »§ 260, stk. 6-8«.

Det foreslåede indebærer, at retten kan tilkende staten og Statsadvokaten sagsomkostninger til erstatning for bistand fra rettergangsfuldmægtige efter de foreslåede § 260, stk. 6 og 7, i sager omfattet af retsplejelovens kapitel 30 om den forenklede proces.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven skal træde i kraft den 1. januar 2027. Loven foreslås ikke at gælde for Færøerne og Grønland, da de har egne retsplejelove.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	§ 1 I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1298 af 7. november 2025, som ændret ved § 1 i lov nr. 1765 af 29. december 2025 og § 2 i lov nr. 263 af 11. februar 2026, foretages følgende ændringer:
§ 119. --- <i>Stk. 2. ---</i> <i>Stk. 3.</i> Den i stk. 2, nr. 4, nævnte virksomhed består i deltagelse i almindelig advokatvirksomhed, herunder opnåelse af kendskab til behandlingen af retssager, som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del.	1. I § 119, stk. 3, indsættes efter »domstolene«: »Statsadvokaten,«
	2. Efter § 147 i indsættes som nyt afsnit: »Syvende afsnit. Statsadvokaten Kapitel 15 d § 147 j. Justitsministeren opretter en statsadvokat, som skal varetage civile

	retssager på vegne af statslige myndigheder samt yde rådgivning om juridiske spørgsmål til statslige myndigheder. § 147 k. Statsadvokaten er uafhængig af justitsministeren i varetagelsen af civile retssager og ydelse af rådgivning efter § 147 j. § 147 j. Lov om offentlighed i forvaltningen gælder ikke for den virksomhed, Statsadvokaten udøver i medfør af § 147 j.«
§ 170. Mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse, må vidneforklaring ikke afkræves præster i folkekirken eller andre trossamfund, læger, forsvarere, retsmæglere, patentrådgivere, som er optaget på den liste, der er anført i artikel 134, stk. 1, i den europæiske patentkonvention, og advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed.	3. I § 170, stk. 1, indsættes efter »patentrådgivere, som er optaget på den liste, der er anført i artikel 134, stk. 1, i den europæiske patentkonvention, «: »ansatte ved Statsadvokaten«.
171. --- <i>Stk. 2.</i> Retten kan pålægge læger, retsmæglere, patentrådgivere som nævnt i stk. 1 og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at	4. I § 170, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »patentrådgivere som nævnt i stk. 1«: »ansatte ved Statsadvokaten«.

berettigede til, at forklaring afkræves. Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad en advokat har erfaret i en retssag, som har været betroet denne til udførelse, eller hvori dennes råd har været søgt. Det samme gælder for, hvad en patentrådgiver som nævnt i stk. 1 har erfaret i en retssag, hvori dennes råd har været søgt.	
171. --- <i>Stk. 2.</i> Retten kan pålægge læger, retsmæglere, patentrådgivere som nævnt i stk. 1 og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettigede til, at forklaring afkræves. Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad en advokat har erfaret i en retssag, som har været betroet denne til udførelse, eller hvori dennes råd har været søgt. Det samme gælder for, hvad en patentrådgiver som nævnt i stk. 1 har erfaret i en retssag, hvori dennes råd har været søgt.	5. I § 170, <i>stk. 2, 2. pkt.</i>, indsættes efter »Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad«: »en ansat ved Statsadvokaten og«.
§ 260. En part kan lade en anden møde for sig i retten efter nedenstående regler i stk. 2-10 om rettergangsfuldmægtige.	6. I § 260, <i>stk. 1</i>, ændres »stk. 2-10« til: »stk. 2-12«.
§ 260. --- <i>Stk. 2.</i> Advokater er eneberettigede til at møde i retten som fuldmægtige for parterne, medmindre andet følger af stk. 3, 5, 6, 7, 9 og 10.	7. I § 260, <i>stk. 2</i>, ændres »stk. 3, 5, 6, 7, 9 og 10« til: »stk. 3, 5-9, 11 og 12«.
	8. I § 260 indsættes efter stk. 5 som nye stykker: »<i>Stk. 6.</i> En statslig part kan møde ved en ansat på sit myndighedsområde i retten. Det er en betingelse, at den ansatte

	har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2, og at den ansatte for at møde i landsretten, Sø- og Handelsretten i sager, der ikke er omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og Højesteret har opnået møderet efter §§ 133 og 134 eller møder med henblik at opnå en sådan møderet.« <i>Stk. 7.</i> Ansatte ved Statsadvokaten kan møde for en statslig part i retten. Det er en betingelse, at den ansatte har en dansk juridisk bachelor- og kandidatuddannelse, jf. dog § 135 a, stk. 2. Den ansatte kan under ansættelsen aflægge den i § 133 omtalte prøve i procedure. Derudover kan ansættelsen ved Statsadvokaten medregnes som virksomhed som advokat med møderet for landsret efter § 134, stk. 1, fra det tidspunkt, hvor den ansatte måtte have bestået den i 3. pkt. omtalte prøve i procedure.«. Stk. 6-11 bliver herefter stk. 8-13.
§ 260. --- <i>Stk. 2-7. ---</i>	9. I § 260, <i>stk. 8</i>, der bliver til <i>stk. 10</i>, ændres

<i>Stk. 8.</i> Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om ordningen i stk. 6 og 7.	»stk. 6 og 7« til: »stk. 8 og 9«.
§ 267 a. Den, som uden at være omfattet af § 260, stk. 2, 3, 6, 7, 9 og 10, samt § 136, stk. 8, i medfør af § 260, stk. 5, repræsenterer en part i sager om inddrivelse af forfaldne pengekrav efter reglerne i kapitel 44 a, i sager i den forenklete proces efter reglerne i kapitel 39 samt under udlægsforretninger i fogedretten, skal udvise en adfærd, som er i overensstemmelse med god skik for rettergangsfuldmægtige. Rettergangsfuldmægtigen skal udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv tilsiger. Sagen skal fremmes med den fornødne hurtighed.	10. I § 267 a, stk. 1, ændres »stk. 2, 3, 6, 7, 9 og 10« til »stk. 2, 3, 6-9, 11 og 12«.
§ 316. Som sagsomkostninger erstattes de udgifter, der har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, erstattes med et passende beløb, og øvrige udgifter erstattes fuldt ud. Udgifter til sagkyndig bistand, der er indhentet med rettens tilladelse i medfør af § 209 a, stk. 1, erstattes dog ikke.	11. I § 316, stk. 1, 2. pkt., ændres »§ 260, stk. 6« til »§ 260, stk. 6-8«.
§ 408. --- <i>Stk. 2.</i> I sager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 5.000 kr., erstattes udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, med højst 1.500 kr. eksklusive moms. I sager om krav, der har en økonomisk værdi over 5.000	12. I § 408, stk. 2, 1. og 2. pkt., ændres »§ 260, stk. 6« til »§ 260, stk. 6-8«.

kr., men ikke over 10.000 kr., erstattes udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part eller i medfør af § 260, stk. 3, nr. 4, repræsenterer en statslig myndighed, med højst 2.500 kr. eksklusive moms.	
--	--